

UNIVERZITA KARLOVA
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra pastorálních oborů a právních věd

Život a poslání katechety
S. Marie Laetitie Milady Popelové, OSU

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

ThLic. Ing. Marie Zimmermanová, Th.D.

Autor:

Jolana Škerenčáková

Praha 2022

Poděkování

Zde bych ráda poděkovala ThLic. Ing. Marie Zimmermannové, Th.D. za rady, které jsem dostávala, byly mi velkou pomocí při psaní této bakalářské práce. Mé poděkování patří také mé rodině za povzbuzení. Děkuji sestřím voršilkám za pochopení a přijetí a že mi umožnily prozkoumat prameny z archivu. Děkuji Barunce a Patricii, že mi s trpělivostí pomáhaly při opisování částí kronik. Děkuji všem vzdáleným i blízkým, kdo přispěli svou pomocí, abych tuto práci napsala. v nemalé míře děkuji těm, kdo svým svědectvím, přispěli k tomu, aby sestra Laetitie byla více poznána a skrze napsaná svědectví Boží Prozřetelnost a Láska oslavována.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu, z kterých jsem vycházela. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 25. 11. 2022

.....

Obsah

Úvod.....	6
1. kapitola: Katecheze dříve a nyní	7
1.1. Katecheze a její vývoj v díle sestry Consilie Novákové, OSU	7
1.2. Katecheze podle Všeobecného katechetického direktoria a následujících dokumentů .	14
2. Kapitola: Život sestry Marie Laetitie Milady Popelové	16
2.1. Osobní údaje a vyprávění o životě podle kronik a osobních svědectví.....	16
2.2. Vzdělání.....	22
2.3. Pracovní činnosti	24
2.4. Řeholní společenství.....	29
2.5. Následování Ježíše Krista i v utrpení	35
3. Kapitola: Katecheze a tvorba sestry Laetitie	37
3.1. O domku v Chlumci nad Cidlinou	38
3.2. Apoštolát v Chlumci nad Cidlinou a okolí.....	39
3.3. Pastorační činnost.....	41
3.4. Katecheze jako šance.....	43
3.5. Misijní poslání.....	45
3.6. Děti v srdci diecéze	47
3.7. Katechetické pomůcky a svědectví	48
3.8. Hudební tvorba	53
4. Závěr.....	55
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	59
Internetové zdroje.....	60

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

Bibliografická citace:

Život a poslání katechetky S. Marie Laetitie Milady Popelové, OSU [rukopis]: bakalářská práce Jolana Škerenčáková; vedoucí práce: Marie Zimmermannová. Praha, 2022. -- 61 s. a obrazová příloha.

Anotace:

Účelem práce je seznámit se s životem a působením sestry Marie Laetitie Milady Popelové OSU v pastoraci a prozkoumat, jaké metody užívala při své pedagogické práci a katechezi. Zasadit výsledky tohoto zkoumání do kontextu katechetické služby u nás v období 70. - 90. let 20. století a dokumentů univerzální církve o katechezi v tomto období aktuálních. Zdrojem informací jsou kroniky Řádu svaté Voršily a svědectví sester a několika dalších lidí.

Annotation:

The purpose of the work is to get to know the life and work of Sister Maria Laetitia Milada Popelova OSU in the pastoral care and to explore what methods she used in her pedagogical work and catechesis. To place the results of this investigation in the context of the catechetical service in our country in the 70s and 90s of the 20th century and the documents of the universal church on catechesis current in this period. The sources of information are the chronicles of the Order of Saint Voršila and the testimonies of sisters and several other people.

Klíčová slova: řeholní sestra, řeholní společenství, kanonická mise, katecheze, děti

Key words: nun, religious community, canonical mission, catechesis, children

Úvod

Ústřední myšlenkou této bakalářské práce je osobnost, život a poslání sestry Marie Laetitie Milady Popelové z Řádu svaté Voršily. Budu zkoumat zejména období, kdy se mohla věnovat katechetické a pastorační činnosti a provedu reflexi jejího přístupu na základě vývoje v katolické církvi v těchto oblastech. Při zkoumání použiji svědectví pamětníků a kroniky sester Řádu svaté Voršily.

Sestru Marii Laetitií vnímám jako velkou osobnost, jako velmi tvůrčí katechetku a vychovatelku, kterou jsem znala osobně. Různým způsobem se jí dařilo projevat dětem lásku, kterou sama čerpala ze svého vztahu k Bohu, a motivovat je tak k zájmu o Něj a k životu z víry. Přeji si, aby Boží působení v ní bylo lidem zřejmější, aby její charisma zazářilo skrze její dobrotu, lásku, obětavost, trpělivost, pokoj, věrnost i apoštolskou horlivost. Pro mnohé lidi se tak stala velkou inspirací.

V první kapitole se budu zabývat katechezí a jejím vývojem, a to zejména v období aktivního působení sestry Laetitie v této oblasti. Vyjdu z práce sestry Consilie Novákové z řádu sv. Voršily, kterou vylíčila ve své knize „Vývoj katechetiky v českých zemích v letech 1920-1994“ dr. Marie Zimmermannová. Obě sestry působily v podstatě ve stejném období a ve stejném společenství sester voršilek, jen místa se někdy míjela. Druhým zdrojem k poznání stavu a perspektivy katecheze v době působení sester jsou církevní dokumenty. Ve druhé části první kapitoly uvádím přehled těch, které se týkají katecheze, a v závěru formuluji přístupy, se kterými budu porovnávat dílo sestry Laetitie Milady Popelové.

Ve druhé kapitole představím život sestry Laetitie Milady Popelové na základě jejich životopisných údajů jejího vzdělání, pracovních činností a řeholního života

Třetí kapitola tvoří jádro práce. Představím působení sestry Laetitie, jako katechetky obzvlášť v Chlumci nad Cidlinou a jeho okolí a také v Praze, kde svou činnost ukončila kvůli vážnému onemocnění, a kde i zemřela. Zdrojem informací je především kronika Řádu sv. Voršily, ale také četná svědectví lidí, kteří se s ní více či méně setkávali při katechezi a jiných aktivitách, a kterým sloužila.

V závěru práce provedu reflexi katechetické činnosti sestry Laetitie na základě přístupu církevních dokumentů ke katechezi platných v době jejího působení.

1. kapitola: Katecheze dříve a nyní

Katecheze je starobylý pojem, najdeme ho již u církevních otců. Znamé jsou např. mystagogické katecheze Cyrila Jeruzalémského určené pro nově pokřtěné členy církve.

V průběhu staletí se katecheze proměňovala, což souviselo s proměnami církve v její historii. Jedním z českých odborníků na vývoj katecheze byla sestra Consilie Nováková, OSU, která na toto téma publikovala několik prací. Sama byla významnou organizátorkou dalšího studia kněží, řeholnic i laiků, kteří se u nás po roce 1990 zapojili do obnovy katecheze. V rámci svého řádu byla vůdčí osobností při přípravě a vedení sester ke katechetické činnosti. Z tohoto důvodu představíme postupné změny v přístupu ke katechezi, které se dotýkaly i působení hlavní osoby této práce, sestry Laetitie Popelové, na základě díla sestry Consilie.

Ve druhé podkapitole se budeme věnovat prvním dokumentům pokoncilní církve o katechezi. Zaměříme se především na *Catechesi tradendae*, tj. exhortace o katechezi publikované v roce 1979 v Římě. Její oficiální překlad v Československu nevyšel, publikovala jej Česká akademie v Římě.¹ Na základě tohoto direktoria stanovím kritéria pro přístup ke katechezi, která budou podkladem pro závěrečnou kapitolu.

1.1. Katecheze a její vývoj v díle sestry Consilie Novákové, OSU

Představení katechetického díla sestry Consilie

Sestra Consilie se narodila r. 1927 v Liberci. Jako členka řádu svaté Voršily, po roce 1969 se dostala k vysokoškolské mládeži a měla mezi ní bohatý apoštolát. Od r. 1980 se věnovala katechetice. Sama intenzivně studovala německou katechetiku a díky podpoře a na doporučení Dr. Mádra přizvala ke spolupráci nadšence pro katechetiku z dalších diecézí – se zápallem jako „neviditelný motor“, tak se nazvala při Erfurtských katechetických týdnech. S tímto týmem nadšenců pro katechezi se rozšířil bohatý apoštolát i do jiných diecézí v ČR. v každé diecézi se našli horlivci, kteří působili tak, že nadchli další spolupracovníky. Díky jejich vzájemné spolupráci v roce 1985 vzniká Interdiecézní katechetický tým. Sestra Consilie je považována za zakladatelku Interdiecézního katechetického týmu. Intenzivní práce mezidiecézního katechetického týmu vyvrcholila každoročně jednotýdenním letním pobytem v Erfurtu. Setkání probíhalo ve vzdělávacím domě sv. Voršily, který sestře Consilii nabídl

¹ JAN PAVEL II. *Catechesi tradendae*. Řím, 1979.

administrátor erfurtské diecéze Joachim Wanke. Sestra Consilie, je taktéž zakladatelkou Katechetického centra v Praze. Svolení k založení Katechetického centra dostala od pražského generálního vikáře a světícího biskupa Antonína Lišky, krátce před Sametovou revolucí. Později členové Interdiecézního katechetického týmu byli biskupskou konferencí uznáni za členy Katechetické komise České biskupské konference.²

Katechetické kurzy se vedly podle učebního materiálu – skript, které byly prvním dílem sestry Consilie, s názvem *Katechetika*. Poslední dílo, její dizertační práci v němčině s názvem *Dějiny katecheze a katechetiky v Čechách a na Moravě*, jí náhlý konec jejího života zabránil obhájit. K odborné práci, kterou sestra Consilie psala, patří díla k metodice: *Katechetické úvahy podle Tomáškova katechismu*. Na zpracování textu měli podíl členové z Interdiecézního katechetického týmu (ThDr. Aleš Opatrný, Jiří Zajíc, Štěpán Fáber, MUDr. Ludmila Kopecká, P. Adolf Pintíř, ...).³ Materiál je dohledatelný v knihovně Arcidiecézního katechetického střediska v Praze.

Při týdenních setkáních v Erfurtu se plodnost těchto dnů dala zahlédnout i v dalších dílech: *Boží slovo, pramen veškeré katecheze*, od Adolfa Pintíře. Toto dílo staví do světla konstituce II. vatikánského koncilu Dei Verbum, kde odrývá, proč je Boží slovo pramenem veškeré katecheze. Sestra Consilie, usilovně pracovala na tom, aby ti, kteří byli v úzké spolupráci s ní, byli uváděni do širšího evropského pohledu na katechezi.

Svých úspěchů dosáhla i tím, že nejen sama studovala, ale i zvala odborníky na přednášky. Zpracované přednášky, kterých bylo dost, mezi jinými i od dr. Gabriely Miller z Padernbornu z r. 1987, použila jako pramen a sestavila knihu s názvem: *Vývoj náboženské pedagogiky v mezinárodním měřítku za posledních 50 let*, z r. 1989. v této práci také používala díla významných autorů, která jí umožnila srovnávat novoscholastický katechismus s německým kerygmatickým katechismem z r. 1955; Holandský katechismus a osnovy v duchu kerygmatické koncepce, poukazuje rovněž na souvislost biblické a liturgické katecheze a katechetických přístupů, které vycházejí z teologické antropologie Karla Rahnera.⁴

Přednášky, jež sestra Consilie zprostředkovala, obzvlášť na Erfurtském katechetickém setkání, byly sepsány do „sborníků“ pro vzdělávání katechetů. ThDr. Stanislav Prokop, jako

² ZIMMERMANNNOVÁ, Marie. *Vývoj katechetiky v českých zemích v letech 1920-1994*. Pavel Mervart: 2017, s. 182.

³ Srov. tamtéž, s. 184

⁴ Srov. tamtéž, s. 174.

účastník Erfurtského setkání, ve svém komentáři k Všeobecnému katechetickému direktoriu poznamenává, že to, co bylo ve sborníku, bylo přijato místí církví pod názvem:

- Rok 1983 – *Rozvíjíme Boží život v rodině I. díl*. Zde jsou katecheze pro rodiče a katechety bez zkušeností, které chtějí o Božím životě obeznámit děti šestileté a sedmileté.
- Rok 1982 – *Rozvíjíme Boží život v rodině II. díl*. Příprava na svátost pokání a eucharistii. Tato učebnice byla napsána podle východoněmecké učebnice náboženství s názvem „Znamení lásky“ vydána 1979 od St. Benno v Lipsku. Jako vzor katecheze podle moderní katechetiky.
- Rok 1985 – *První učení o Bohu*. Zde je 31 katechezí, které jsou inspirovány katechismem pro děti, které zpracoval Oldřich Med. Jinak podaný katechismus se stal použitelný pro současnou katechetiku.
- 1987 - *Katechetický večerníček*. Krátké příběhy před spaním.
- 1988 – *s dětmi o Bibli* jsou katecheze na prázdniny. Témata poukazují na rozmanitost; např.: Bůh Izraele; Já budu vaším Bohem a vy mým národem; Proroci – muži Boží; Ježíš - očekávaný Mesiáš, Kristus; Evangelia; Bohoslužba slova. ... ⁵

Sestra Consilie, jako vedoucí interdiecézního pracovního kolektivu se vyjadřovala i k třídílnému katechismu od Oldřicha Meda, který ve spolupráci s Františkem Tomáškem redigoval: „První učení o Bohu“ (1984), *Dějiny spásy* (1985), *Život z víry* (1986)“ k prvnímu dílu pro nejmenší říká, že 'nezapadá do trendu nábožensko-pedagogických snah jejího kolektivu'. v tomto vyjádření můžeme vidět kritiku. Jak bylo známo z mnoha jejích postojů, šla si za svou pedagogicko-náboženskou vizí.

K politické situaci, v níž sestra Consilie a sestra Laetitie působily, dává osobní svědectví Oldřich Med. O osobnostním charakteru Oldřicha Meda (1914-1991), salesiána, který se celý život podílel na formaci saleziánů, mluví svědectví: „*Už v prvních dnech našeho soustředění jsme viděli, že se komunistický režim rozhodl nás zcela zlikvidovat, zničit. To v nás vyvolalo odhodlání vzdorovat a nedat se, ať se děje, co se děje. Bylo třeba se nějak vnitřně zorganizovat a pokračovat za změněných podmínek v započatém díle. Už v Oseku tak byly položeny základy podzemního vzdělávání a formace ...*“⁶Toto svědectví je výmluvné v tom,

⁵ Srov. tamtéž, s. 182-188.

⁶ Srov. tamtéž, s. 189-190.

v jakém prostředí Československé republiky působili členové různých řádů, a také vykresluje, jak nebojácně a podnikavě pracovala sestra Consilie a také sestra Laetitie.

Aktivně vystupovaly např. na Národním setkání katechetů v roce 1998. Průzkumy v Evropě ukazují, že: „Mládež hledá a táže se po nosné spiritualitě svého života“.⁷

Z odborných publikací sestry Consilie můžeme vyčíst stav katechetiky v 80. letech 20. století. Ve studii *Katechetika* a nedokončené dizertační práci *Dějiny katecheze a katechetiky v Českých zemích*, je vidět množství nashromážděného materiálu. Před rokem 1989 archivace materiálu byla zpravidla náročná, proto ke zpracování děl mohlo dojít až po roce 1989. Ve svém díle se zabývá katechetikou a nejen tou, ale i různými souvisejícími obory, jako je: psychologie, náboženská pedagogika, didaktika náboženství, a to v pojetí různých autorů. Nashromážděné materiály, které se používaly při katechetických kurzech v arcidiecézi pražské, tvořily více sborníků, které vyšly pod názvem „*Setkání s katechetikou*“.

Když se setkáme s katechetikou, sestra Consilie radí, že máme přemýšlet a dávat si otázky: „*Proč katechizujeme, co máme předávat dalším generacím, ke komu přicházíme, jaký cíl sledujeme a jakou metodou ho chceme dosáhnout, v jaké době se nachází ten, kdo přijímá pravdy o Bohu.*“ Tyto a další otázky si dávala, jak je patrné. Jistě by si přála, aby se podobně ptal každý, kdo má účast na katechezi. Jak pojmenovat způsob vytváření a předávání vztahu s Bohem, s tím si dělala starosti, ale nedělala si velké starosti, jaký výraz použije. Je si vědoma toho, že u každého, kdo se podílí na apoštolátě, může být výraz: katecheze, výuka náboženství, nebo výchova víry jinak pojímán. Vývoj katecheze, dějiny české katechetiky a její pozadí z pohledu vztahů mezi církví a státem, o nositelích katecheze, o úloze médií, o metodě katecheze, to vše, měla ve své práci sestra Consilie na paměti.⁸ Po roce 1990 vyšly další publikace pro katechezi, které připravil IKT.⁹

Identita katecheze a adresáti katecheze

Identitu katecheze představuje sestra Consilie podle německého profesora Friemela jako proces změny postoje vůči Kristu.¹⁰ Starost o růst víry člověka není tak zaměřena na děti, jako spíše na dospělé. Prof. Friemel dává důraz na katechezi dospělých.¹¹

⁷ Srov. OBRAZOVÁ PŘÍLOHA (viz obr. 1 a 2)

⁸ Srov. ZIMMERMANNOVÁ, Marie. *Vývoj katechetiky v českých zemích v letech 1920-1994*. Pavel Mervart: 2017, s. 239-242.

⁹ Srov. tamtéž, s. 188.

¹⁰ Srov. tamtéž, s. 185.

¹¹ Srov. tamtéž, s. 185.

Sestra Consilie ukazuje, že v katechezi jde o činnost, kterou dotyčná osoba přibližuje druhým Krista a církve. Předkládá stupňovitý pohled na katechezi: v prvním stupni jde o evangelizaci nebo misie, druhý stupeň otevírá hlubší úroveň, v níž jde o náboženskou výchovu a náboženské vzdělání. Dovězení katechetické činnosti vidí v „procesu změn v postoji vůči Kristu“ – to je také pro ni definice, stejný postoj v tomto ohledu spolu s prof. Friemelem sdílí i sestra Consilie, viz výše.

Adresáti katecheze, jsou všichni bez rozdílu, jaký má kdo věk. Druhý vatikánský koncil otevřel možnosti všem, aby se přiblížili ke Kristu všemi možnými způsoby.¹²

Úloha a význam katecheze v pastorační činnosti církve

Charakteristika úkolů katecheze je viděna v tom, že v každém období života člověk zaujímá jiný postoj ke Kristu. Hlavní je u katecheze dát do souladu postoje adresáta s obsahem toho, co je mu předkládáno. „*Výchovně působit na osobu v oblasti víry, hlavně tehdy, když je víra předávána,*“ jak poznamenává prof. Friemel.¹³ Pohled na farnost je odzrcadlením toho, jaký význam má katecheze a jakou úlohu sehrává v životě věřících. Základní a nejdůležitější oblastí je Boží slovo – jak se hlásá radostná zvěst, jak se prožívá bohoslužba a jak funguje vzájemná starost o člověka. Když jsou naplňovány tyto tři oblasti, potom je posílen život z víry a zakouší se společenství živé církve, a to vede k zrození nových křesťanů.¹⁴ Katecheta má stále na zřeteli, že „Boží slovo je pramenem veškeré katecheze“.¹⁵

Cíle a úkoly katecheze

„*Cílem katecheze je uchvátit katechizovaného pro Ježíšovo radostné poselství.*“¹⁶ Především svědectví je úkolem katechetů, svědčit svými postoji a skutky o křesťanských hodnotách.

Jde o dva cíle katecheze: v prvním jde o poznání a v druhém o rozvoj života z víry. Povzbuzovat k poctivému životu. Globálním cílem všech katechezí je vztahový poměr mezi vírou a zkušeností, rozvíjet křesťanskou víru, aby mohla být vědomě žitá v mnohotvárné (pluralitní) společnosti, kde je málo křesťanů.

¹² Srov. tamtéž, s. 245-246.

¹³ Srov. tamtéž, s. 185.

¹⁴ Srov. tamtéž, s. 247.

¹⁵ Srov. tamtéž, s. 185.

¹⁶ Srov. tamtéž, s. 259.

Sestra Consilie píše, že cíl odkazuje na úkoly. Hlavní úkol toho, kdo si přeje, aby se víra probouzela v lidských srdcích a rostla, je sám být ve víře vyučen a o víře svědčit svým životem. Mezi úkoly katecheze patří: výchova k modlitbě, zprostředkování návodu, jak žít s církví, jak se vypořádat s prostředím, které je bez víry, formovat svědomí, sexuální výchova, spolupráce všech, kdo jsou účastní katecheze.

Úkol a cíl se vzájemně prolínají. Každý úkol by měl být prosvětlen cílem. „*Cílem je praktické křesťanství žité v dnešní společnosti, které je důležité stejně jako náboženské vědomosti.*“¹⁷

Úkol a cíl vyžadují: uvádět do poselství víry, umožnit aktivní prožívání liturgie a připravovat na službu bližním.¹⁸ Čerpat sílu ke službě z nabízené milosti nám pomůže uvědomit si, „*že jsme účastní a máme Boží synovství, kterého jsme dosáhli tím, že jsme přijali křest a dostalo se nám pomazání jeho Duchem, proto jsme vybaveni ke každému dobrému úkolu.*“¹⁹ Víra je prostor, kde se odehrává děj, přerod „od myšlenky k činu“.²⁰

Osobnostní předpoklady a formace katechety

Sestra Consilie, když se zmiňuje o katechetovi ve svých spisech, má na mysli laika. Pokud bychom hledali v jejím díle samostatnou kapitolu o katechetovi, nenajdeme ji. Osobu katechety jako pedagoga rozvíjí ve svých spisech několikrát: Katechety, jsou nejen ti, kdo vedou katechezi, ale také ti, kterých se téma dotýká, a to na prvním místě. Katecheta si nemůže říct: „Já jsem už pokročilý, už mám vše zvládnuté.“ Nemá, ani nemůže mít „*ochočený Boží život ani v sobě, a tím méně u toho, ke kterým přichází.*“ Neměl by zapomínat, že je ve službě Radostné zvěsti.

Pokud člověk žije, jeho víra nemá žádnou konečnou vyzrálou. „*Kristus přišel proto, aby člověk poznal, jak je milován Bohem, aby se jeho život rozhořel láskou k Bohu a bližnímu.*“²¹ Téma víry je pojímáno jako stále vstupování do tajemství o milosti. „*Porozumění Ježíši Kristu, je ústřední bod, z kterého vychází porozumění celému životu z víry, kterou člověk prožívá.*“²² Nesmíme zapomínat, že formační prostředí (rodina, společenství věřících, ...) má

¹⁷ Srov. tamtéž, s. 255.

¹⁸ Srov. tamtéž, s. 249–250.

¹⁹ Srov. tamtéž, s. 102.

²⁰ Srov. tamtéž, s. 101.

²¹ Srov. tamtéž, s. 76.

²² Srov. tamtéž, s. 96.

větší sílu, než výuka.²³ Katecheta musí vniknout do vlastního jádra a typu Učení víry. Právě, když se jedná o víru, uvědomí si, že jde „o skutečnost, jednotu a souvislost“.²⁴

Obsah a metoda katecheze

Předmětem i podmětem při uvádění do křesťanského života je osoba Boha. Ona se nechává poznávat ve Zjevení a zároveň vtahuje do vztahu. Zde je třeba si uvědomit, že jde o prostor tajemství, do kterého je člověk pozván.

Obsahem katecheze je poznávat vlastní víru i víru církve. Ve své knize Dr. Zimmermannová píše, že Bahounek, stejně jako Hollander dělí katechezi podle obsahu na: biblickou, liturgickou a katechismovou. Avšak dále ve stejné části knihy předkládá vyjádření sestry Consilie o obsahu katecheze. Specifikuje obsah jako: výběr z věrouky a z morálky, podle akcentů současné teologie, se zřetelem na věk a situaci, ve kterém se katechizand nachází. Obsah katechezí se má měnit v souvislosti s vývojem dítěte. Sestra Consilie prakticky ukazuje, kudy vede cesta, kterou se lze dostat skrze Krista k Bohu. Vypočítává milníky: Písmo svaté, vyznání víry, církevní dějiny, liturgická katecheze, existenciální katecheze, politická katecheze, katecheze o světcích, o jiných náboženstvích.

„Metoda“ u sestry Consilie je chápána takto: vědomě zvolené a vykonané kroky, které předpokládají, že katechetovi je jasný cíl a obsah katecheze. Metody posuzuje z hlediska toho, zda podporují vznik vzájemného vztahu mezi vírou a zkušeností. Rozděluje metodu na dva typy: výklad (slovní i písemný), výklad jako učení a metodu, kdy se žák svou aktivitou dopracuje výsledku. Má na zřeteli prostředky a postupy, které se používají v pedagogické metodice.

Podle sestry Consilie jsou v katechetice důležité na cestě víry následující kroky: první krok - mít stále na zřeteli cíl, ke kterému chce katecheta s katechizandem dojít; druhý krok poukazuje na to, kde se na cestě k cíli nachází; třetí krok je pohled na cestu, která se musí urazit. Pohledem na cestu, kterou věřící osoba prochází při katechezi, je uvědomění si a pochopení, jaký význam má víra pro osobní život, život pro bližní, a také pro celou společnost. „*Výchovná činnost má mít v sobě teorii a praxi, tyto jsou neoddělitelné jako cíl a cesta.*“²⁵

²³ Srov. tamtéž, s. 253–254.

²⁴ Srov. tamtéž, s. 100.

²⁵ Srov. tamtéž, s. 77.

Když tedy dáme do rámce „cestu a cíl“, určitě v tomto rámci nalezneme různé podmínky: prostorové a časové, sociokulturní, církevní – farní. v nemalé míře se bere ohled na otevřenost, ochotu a schopnost katechizandů – co je schopen přijímat, jaký obsah musí zvládnout, s jakými pomůckami, aby dosáhl cíle. „*Katechetické vyučování je 'základem celého života křesťanského, neboť jím se realizují náboženské výchovné ideály'*.“²⁶ Katechizovat je v podstatě umění, není možné uvádět do poznání o pravdách víry bez hlavního hybatele, kterým je Duch svatý.²⁷

1.2. Katecheze podle Všeobecného katechetického direktoria a následujících dokumentů

Na rychlé změny, napětí (které vytváří hyperaktivismus), krize (která vede k extrému) reaguje církev v období po koncilu svými dokumenty: Všeobecné katechetické direktorium (1971), Uvedení do křesťanského života (1972), Evangelii nuntiandi (1975), Catechesi tradendae (1979) a Všeobecné direktorium pro katechizaci (1997). Snaží se tak napomáhat k překlenutí nepřízní, které dopadají na společnost. Dokumenty dávají podněty, jak vést katecheze a jak doprovázet lidi na cestě víry.²⁸

Pavel VI. 18. března 1971 schválil Všeobecné katechetické direktorium, které se stalo základním dokumentem k podnícení a celkovému zaměření katechetické obnovy v celé církvi. Ve svém projevu k účastníkům I. mezinárodního sjezdu o katechezi dne 25. září 1971²⁹ osvětlil katechezi v životě a poslání církve vynikajícím a výstižným způsobem a dal jasný úkol a stanovil význam katecheze.

Jan Pavel II. se účastnil IV. všeobecného zasedání biskupské synody v roce 1977, kterou svolal papež Pavel VI.³⁰ a jejímž námětem byla katecheze pro děti a mládež.³¹ Kristova

²⁶ Srov. tamtéž, s. 77.

²⁷ Srov. tamtéž, s. 255-259.

²⁸ Srov. adoc.pub_katechika-1-ludvik-dimal-2016 (1) str. 22.

²⁹ Srov. AAS 63 (1971), str. 758-764.

³⁰ Je známo, že podle apoštolského listu začínajícího slovy *Apostolica Sollicitudo* (AAS 57 (1965), str. 775-780) se biskupský synod může sejít ve všeobecném zasedání, v mimořádném zasedání nebo ve zvláštním zasedání. v této apoštolské exhortaci termíny „synod“ nebo „synodální Otcové“ nebo „synodální síň“ se vztahují vždy – pokud není uvedeno jinak – na IV. všeobecné zasedání biskupského synodu, jež se konalo v Římě v říjnu 1977 o katechezi.

³¹ Srov. JAN PAVEL II. *Catechesi tradendae*. Řím, 1979, čl. 2.

radostná zvěst, která je plná vynalézavosti, čínorodosti a podněcuje k nadšení, vede katechety k hlubší víře a křesťanskému životu. Nutná je i bdělost, o tom všem pojednává apoštolská exhortace *CATECHESI TRADENDAE* papeže Jana Pavla II, který se při psaní této exhortace opíral o výsledky biskupské synody o katechezi, kterou zahájil ještě papež Pavel VI. Katecheze u Jana Pavla II. byla vždy prioritou v jeho kněžské službě.³²

Za života sestry Laetitie vyšlo ještě druhé Všeobecné direktorium pro katechezi, a to v roce 1997, český překlad v roce 1998. Toto direktorium navazovalo na první direktorium, a to v duchu *Catechesi tradendae*, proto popíšeme základní charakteristiky pokoncilní katecheze podle tohoto dokumentu:

- Katecheze je základní povinností církve. Kristus, přikázal apoštolům učit národy a z toho posláním vznikl pojem katecheze, která má seznamovat všechny lidi s Ježíšem skrze Ducha svatého.³³
- Cíl katecheze je uvést někoho do vztahu s Kristem. Nově vnímaná katecheze je podle církve christocentricky, tzn. zaměřená na Ježíše Krista, který má být v centru veškeré katecheze. Od Krista se pak člověk dostává k Otci a k Duchu svatému.³⁴
- Každý katecheta má zrcadlit Kristův život, příklad a jeho slova. v christocentrismu člověk přichází k plnosti pravdy skrze Ježíše Krista, a celé katechetické úsilí má být zaměřeno tak, aby si věřící vytvořil vztah s Kristem.³⁵
- Na mnoho otázek, které se objeví v katechezi, dává odpověď vždy Duch svatý. Synodální Otcové se jím nechávají vést a tím se celá církev stává plodnou a přináší plody. Tyto plody vzbuzují obdiv ve světě.³⁶

³² Srov. tamtéž, čl. 4.

³³ Srov. JAN PAVEL II. *Catechesi tradendae*. Řím, 1979, čl. 1.

³⁴ Srov. tamtéž, čl. 5.

³⁵ Srov. tamtéž, čl. 6.

³⁶ Srov. tamtéž, čl. 3.

2. Kapitola: Život sestry Marie Laetitie Milady Popelové

2.1. Osobní údaje a vyprávění o životě podle kronik a osobních svědectví

V této části práce jsou shromážděny údaje o sestře Marii Laetitii Miladě Popelové získané z kronik sester Voršilek z pražské komunity³⁷ a z písemně sepsaných svědectví osob, které ji osobně znaly, žily s ní a pracovaly. Jednotlivá svědectví tvoří druhou část této kapitoly.

Příjmení:	Popelová
Křestní jméno:	Milada
Jména rodičů:	otec: Karel Popela + 10. 1. 1971 matka: Marie Hrubá + 13. 7. 1969 zaměstnání otce: poštovní zaměstnanec
Počet sourozenců:	šest a jeden zemřel
Řeholní jméno:	LAETITIE, jmeniny: 22. 8.
Datum narození:	25. 5. 1931
Místo:	Říkovice u Přerova, okres Přerov
Biřmování:	20. 5. 1942, Kroměříž, Dr. Stanislav Zela, pomocný biskup olomoucký
Kandidatura:	od 12. 11. 1947 do 25. 7. 1949, Praha
Postulát:	od 26. 7. 1949 do 1. 2. 1950, Batizovce
Obláčka:	1. 2. 1950, Batizovce
1. sliby:	2. 8. 1952, Hanušovice
Věčné sliby:	28. 8. 1957, Hejnice
Slavné sliby:	9. 4. 1966, Vratislavice
Probace:	8. 12. 1973 – 27. 6. 1975, Ročov, Bílá Voda

Sestra Marie Laetitie Milada Popelová se narodila 25. 5. 1931 v Říkovících, v okrese Přerov. Pocházela z věřící rodiny. Dostalo se jí veliké lásky od rodičů a sourozenců. Byla pokřtěná v rodné obci Říkovice, kde navštěvovala i základní školu. Říkovští obyvatelé před rokem 1877 docházeli na mše do kostela v Horní Moštěnici. Poté byly Říkovice připojeny do bližších Žalkovic. v obci Říkovice byla vybudována v roce 1855 kaple sv. Anny. Po třiceti

³⁷ Odkaz na kroniky (Všechny kroniky, obrazová příloha a dokumenty pochází z Archivu Českomoravské provincie Římské unie řádu svatých Voršil, Ostrovní 139/11, 110 00 Praha 1 – Nové Město)

letech prošla rekonstrukcí a v roce 1909 byla přestavěna na kostel.³⁸ (viz obr. 3) Právě v tomto chrámě byla Miladě Popelové/sestře Marii Laetitii udělena první svátost. Velké milosti prvního svatého přijímání (viz obr. 4) se dostalo sestře Marii Laetitii v osmém roku života. Vděčnost patří rodičům, že jí tuto milost zprostředkovali. Rodina, ze které pocházela, byla soudržná, všichni se měli navzájem rádi.

Svátost biřmování udělil sestře v Kroměříži 25. 5. 1942 biskup Dr. Stanislav Zela. v patnácti letech dosáhla občanskou dospělost potvrzenou domovským listem. (viz obr. 5)

Sestry voršilky poznala v Přestavlkách, kde chodila do měšťanské dívčí školy. Přestavky jsou středně velká zemědělská obec, ležící 8,5 km jižně od Přerova při silnici z Horní Moštěnice do Staré Vsi. Zajímavou informací je, že vzhledem k údajům z roku 1930, v roce 1950 vzrostl počet domů z 85 na 90, ale klesl počet obyvatel z 545 na 414.

Podle pověsti se Přestavky nazývaly původně Tršály a stávaly na pozemcích říkovických a moštěnických blízko řeky Moštěnky. Ta prý povodněmi škodila Tršálským, takže celou osadu přestavěli na jiném místě, a tím vznikly Přestavělky, čili Přestavky. Přestavky patří do farnosti Stará Ves.

Sestry voršilky působily v Přestavlkách od roku 1877 do roku 1939, během jejich 28leté činnosti tam byla otevřena i německá klášterní dívčí škola (1890–1918).³⁹

Sestra Laetitie vstupuje 12. 11. 1947 do kláštera a stává se kandidátkou sester voršilek v Praze v období do 25. 7. 1949. Další období počátků řeholního života, tj. postulátu, prožívala od 26. 7. 1949 do 1. 2. 1950 v Batizovcích na Slovensku.

Ve zmíněném období byla církev v Československu pronásledována. Kláštery byly rušeny, školy zavírány, řeholnice byly nabádány vrátit se do civilního života a některé, které zůstaly věrné, byly vyvezeny do pohraničního pásma Republiky. v tomto pohnutém politickém období, právě dne 1. 2. 1950, sestra Laetitie začíná v Batizovcích noviciát. Její novicmistrovou se stává sestra Marie Bernadetta Šomošová.

³⁸ Srov. <https://cs.wikipedia.org/wiki/Říkovice>

³⁹ Srov. OBRAZOVA PŘÍLOHA I.

Fotografie sestry Marie Laetitie Milady Popelové zřejmě z r. 1966. Duše dítěte, radostná, pokorná, Izraelita beze lsti, s úsměvem.

V Hanušovicích dne 2. 8. 1952 skládá své první řeholní sliby. v Hejnicích věčnými sliby stvrzuje své „ano, Bohu“ 28. 8. 1957. Podle tehdy platných církevních a řádových předpisů sestra Laetitie složila také slavné sliby ve Vratislavicích 9. 4. 1966.

O rodině

Sestra Laetitie měla hezký vztah s rodinou. Svědčí o tom také to, že za ní jezdívali příbuzní do kláštera. Např. její neteř zůstávala i několik týdnů, jak se dovídáme z kroniky:

1. 5. 1980 Dnes k nám opět přijela neteř Lenka, S. Laetitie Popelové. Zalíbilo se jí u nás. Nahlédla již při prvním pobytu, že je i „jiný svět“, než ona dosud poznala. Chce se v něm prohloubit. Kéž jí Pán pomáhá!

20. 5. 1980 Odjela od nás neteř Lenka – děkujeme Pánu za milost, že po dlouhé době opět přijala svátost smíření a přistoupila ke stolu Páně.⁴⁰

Kromě neteře svátosti přijímali i další její příbuzní. Jak čteme v následujícím záznamu z kroniky:

18. 6. 1978 Měli jsme pěknou neděli. v kostele Panny Marie Nanebevzetí v Dolním Ročově byl křest dvou dětí: Roberta a jeho mladšího bratra Eduarda, prasynovců naší

⁴⁰ KRONIKA II.

*S. Laetitie Popelové. Byli přítomní oba rodiče. Kéž Matka Boží bdí nad vírou a neviností těchto dětí!*⁴¹

Z kronik se dovídáme i o bolestných událostech v rodině sestry, které statečně nesla. Čteme:

*13. 6. 1970 S. Laetitie přišla smutná zpráva – zemřela jí maminka. Je to v tomto roce již druhá maminka z naší komunity. S. Laetitie odjíždí domů na pohřeb.*⁴²

*10. 1. 1971 S. Laetitie – dostává telegram o smrti svého tatínka. Hned druhý den odjíždí na Moravu ke svým příbuzným.*⁴³

17. 12. 1980 naše spolusestra, S. Laetitie Popelová, dostala dnes telegram, že její bratr František, otec čtyř dětí, kterému před čtyřmi týdny amputovali nohu, zemřel... Příbuzní byli velmi vděční, že přijela... R. I. P.⁴⁴

O skutcích

Kronika se v hojně míře zmiňuje o skutcích, které sestra Laetitie konala; především o skutcích tělesného milosrdenství (tj. sytit hladovějící, poskytovat přístřeší lidem bez domova, oblékat ty, kdo nemají nic na sebe, ujímat se těch, kdo jsou na cestách, navštěvovat nemocné, navštěvovat uvězněné, pohřbívat zesnulé)⁴⁵, se v hojně míře zmiňuje kronika:

*4. 7. 1976 Stav S. Jaromíry Čížkové se stále zhoršuje. Na vlastní žádost je dnes opět převezena do lounské nemocnice. Vedení nemocnice dovolilo, že naše dvě sestry mohly střídavě bdít u S. Jaromíry. Byla to: S. Reconciliatrix Špringlerová a S. Laetitie Popelová. z 8. na 9. července v noci u ní bděla S. Laetitie.*⁴⁶

*24. 11. 1977 Kolem 23. hodiny volala paní z fary, aby ihned přijel do Loun náš O. Dušek, že náhle před chvílí zemřel O. Bouček. s O. Duškem jela S. Laetitie Popelová a S. Pavla Bučková. Otec Dušek mu podmíněčně udělil svátost pomazání nemocných a sestry pomohly zemřelého umýt a obléci. Domů se vrátili až ve 4 hodiny ráno.*⁴⁷

30. 11. 1977 Dnes byl pohřben zemřelý Otec Boučka. Kromě Otce Duška se pohřbu

⁴¹ KRONIKA II.

⁴² KRONIKA I.

⁴³ KRONIKA I.

⁴⁴ Srov. KRONIKA II.

⁴⁵ ZÁKLADNÍ MODLITBY, Matice Cyrilometodějská s.r. o. jako svou 717. publikaci, Olomouc 2010 str. 9.

⁴⁶ KRONIKA II.

⁴⁷ KRONIKA II.

*zúčastnily: S. Alfonsa Ptáčková, S. Marie Brzobohatá, S. Laetitie Popelová a...
Zazpívaly při vstupu na hřbitov a při spouštění rakve do země.⁴⁸*

I skutky duchovního milosrdenství (dávat radu pochybujícím, poučovat neznalé, napomínat ta, kdo hřeší, těšit zarmoucené, odpouštět urážky, trpělivě snášet obtíže, prosit Boha za živé i mrtvé)⁴⁹ sestra Laetitie prokazovala tam, kde bylo potřeba. v tomto případě na letním dětském táboře. Dávala radu, poučovala, těšila, ... Je uvedeno několik dat v kronice, kdy nechyběla se svými spolusestrami na táborech, které pořádala Psychiatrická léčebna pro děti na Orlíku:

*26. 6. 1974 S. Marie Brzobohatá, S. Laetitie Popelová a S. Pavla Bučková doprovázejí děti z léčebny na letní tábor na **Orlík**.⁵⁰*

*18. 6. 1978 odjely s dětmi na letní tábor na **Orlík** jako doprovod: S. Vítka Tejkalová, S. Alfonsa Ptáčková, S. Mediatrix Hodíková a S. Laetitie Popelová. Osvěženy a opáleny se nám šťastně vrátily 30. června. Jejich chatka byla svatyní, Pán byl s nimi pod způsobem chleba přítomen.⁵¹*

*15. 6. 1981 naše léčebna každoročně pořádá dvoutýdenní letní tábor s dětmi z léčebny. Učinila tak i letos, a to na **Orlíku**. z našich sester se tábora zúčastnily: S. Vítka Tejkalová, S. Marie Brzobohatá, S. Mediatrix Hodíková, S. Laetitie Popelová.⁵²*

*14. 6. 1982 Odjezd našich dětí na tábor – na **Orlík**. Kromě civilního personálu si vedení léčebny přálo, aby jely taky alespoň dvě řádové sestry – jako v minulých letech. Byly vybrány S. Marie Brzobohatá a S. Laetitie Popelová.⁵³*

Snad nebude troufalostí nazvat sestru Laetitii: „Patronkou táborníků“ - „Orlem na Orlíku“.

Jak čteme na různých místech pramenů, celý její život byl stále „pokračování katecheze“. i toto dětské tábornické prostředí, bylo pro sestru Laetitii prostředím, ve kterém mohla dávat to, co jí bylo Prozřetelností Boží svěřeno.

⁴⁸ KRONIKA II.

⁴⁹ ZÁKLADNÍ MODLITBY, Matice Cyrilometodějská s.r. o. jako svou 717. publikaci, Olomouc 2010 str. 9.

⁵⁰ KRONIKA I.

⁵¹ KRONIKA II.

⁵² KRONIKA II.

⁵³ KRONIKA II.

O nemoci a léčení

Zápisky z kroniky se zmiňují o tom, že sestra Laetitie ve svých 36 letech již pocítovala zdravotní obtíže. Objevily se problémy s nohou. Byl jí diagnostikován zánět kloubů. S těmito obtížemi se potýkala delší dobu a na základě těchto diagnóz se podrobila i lázeňské léčbě. Byl jí poskytnut i pobyt u moře (Mariánské Lázně⁵⁴, Tatry⁵⁵, Polsko⁵⁶, Jugoslávie, Teplice).

Anežka Macková ve svém svědectví píše, jak sestra Laetitie trpělivě a s úsměvem snášela tělesné bolesti a jak je obětovala za řád.⁵⁷

„Ještě pokračuji o sestře L. Šla na operaci šedého zákalu a opět chuděra měla dle lékaře, jedna prý z 10 000, problém, a to, že jí po operaci oko hnisalo. Dostala vysoké teploty, antibiotika moc už nezabírala, hrozila sepse celého organismu. Musela se rozhodnout pro odstranění oka anebo by mohla zemřít. Rozhodla se pro odstranění oka a ještě předtím, šla ke sv. smíření, aby byla připravená i na odchod z toho světa. Vše obětovala opět za řád a jeho dorost. Jednou v noci zaklepala na můj pokoj, že se necítí dobře, po změření TK jsem volala pohotovost, a ta ji odvezla do nemocnice. v kapli jsem ji odevzdala do rukou Božích a P.Marii. Lékař mi ráno oznámil, že sestra má embolii plic a bojuje o život. Po modlitbách sester se její stav odpoledne začal zlepšit. Po probuzení, opět vše obětovala za dorost řádu. Poslední pobyt v nemocnici byl způsobený neprůchodností tepen na nohou. Muselo dojít k rychlé amputaci nohy, a tím se jí rozhodil i celý metabolismus v těle. Po probuzení z narkózy, plakala, že to je pro ni těžké, řekla jsem jí, že to je lidské, že Ježíšovi bylo také líto lidí a že byl předně člověk se vším všudy a věřím, že i ronil slzy. Hned pak reagovala slovy - celou situaci obětují za dorost řádu. Byla velmi vnitřně spjatá s řádem, žila pro něho, trpěla pro něho i umírala pro něho... A.“⁵⁸

Jiná sestra obdivuje pozitivní naladění sestry Laetitie v nelehkých chvílích a píše, že radost a humor ji neopouštěl ani tehdy, když okolnosti byly velmi svízelné a náročné. Jméno, které nosila, Laetitie (lat. radost), nosila oprávněně. Dále vyzdvihuje schopnost sestry Laetitie ocenit službu zdravotního personálu, který se stará o pacienty. Neskrývá projevy uznání ošetřovatelům, jak čteme níže:

⁵⁴ KRONIKA I, 26. 11. 1967

⁵⁵ KRONIKA I, 18. 6. 1972

⁵⁶ KRONIKA I, 13. 7. 1973

⁵⁷ Srov. Svědectví 2. Od Anežky Mackové z 15. 10. 2022.

⁵⁸ Svědectví 2. Od Anežky Mackové z 15. 10. 2022.

+Když jsme jí jednou přinesly ukázat růžence, které jsme získaly pro děti a řekly jsme jí, aby se neobávala, že jim je poctivě rozdáme, ona - "jednonohá" s výhledem na další amputaci - ihned radostně zareagovala: "To já jim je rozdám sama!" Jednou jsem měla při ní "dopolední" službu. Přišly dvě ošetřovatelky na ranní hygienu, a proto mne vykázaly na chodbu. Dovedla jsem si představit jako "také" zdravotní sestra, jak náročné je celkové mytí takových "ležáků" na posteli. Když skončily, zavolaly mne zas dovnitř a jen jsem z jejího děkování za jejich službu zaslechla poslední větu: "To je paráda!" Bylo velmi dojemné, že si zachovala svou radostnou mysl (což odpovídalo jejímu řeholnímu jménu Laetitia = Radost) i v takových ponižujících situacích - dokonce smysl pro humor... Když nadešel její poslední den, měla jsem u ní "odpolední". Byla už pod kyslíkovou maskou a já na obrazovce nad postelí pozorovala nepravidelnou činnost srdce. Tak jsem jí do ouška šeptala modlitby pro odchod na věčnost... Když jí přinesli večeři (špenát s knedlíkem, si pamatuji), samozřejmě už ji nemohla jíst, ale ještě měla sílu mi ji gestem "nabídnout"... Pak mne přišla "na noční" vystřídat bývalá S. Michaela..., a ta se kránu dočkala jejího posledního vydechnutí... --- Dodatek k pozn., že nedorozumění snášela vždy "jakoby nic". Je pravda, že se sice dokázala přes ně "přenést" velmi trpělivě a jakoby je "necítila", ale přesto jsem si někdy všimla slzičky v jejích očích. ⁵⁹

Parte:

Sestra Marie Laetitie Popelové zemřela 1. 12. 2007, ve věku 76 let a v 55. roce řeholního života. Eucharistická oběť za naši spolusestru se slavila 7. 12. v 10:00 v kostele sv. Voršily. Pohřbena byla do řádového hrobu na Vyšehradě. ⁶⁰

2.2. Vzdělání

Další vzdělání sestry Laetitie je podrobněji uvedeno v některých zápisech z kronik:

V dohledaných osvědčeních je uvedeno:

1. září 1937 – 28. června 1942 Měšťanská škola v Říkovicích

školní rok 1945 – 1946 Měšťanská škola, soukromá dívčí v Přestavlkách ⁶¹

⁵⁹ Svědectví 2. Od Sestry Ludmily Pavly Bučkové z 12. 9. 2022.

⁶⁰ OSOBNÍ DOKUMENTY.

⁶¹ OBRAZOVÁ PŘÍLOHA (viz obr. 6)

školní rok 1946 – 1947 Měšťanská škola, soukromá dívčí v Horní Moštěnici

školní rok 1947 – 1948 Měšťanská škola, soukromá dívčí v Praze II. u sv. Voršily

školní rok 1948 – 1949 Vyšší odborná škola sociálně zdravotní v Praze VII.

1967 – 1970 Střední zdravotní škola v Mostě, obor dětská sestra⁶²

Všechny dokumenty jsou součástí příloh.

V Liberci roku 1966 sestra Laetitie ukončila 4letý kurz francouzštiny.⁶³

Vzhledem k tomu, že řádové sestry u dětí pracovaly i jako ošetřovatelky a zdravotní sestry, potřebovaly pro tuto činnost patřičné vzdělání. Některé z nich dostaly možnost dálkově vystudovat na Střední zdravotní škole v Mostě čtyřletý obor dětská zdravotní sestra.⁶⁴ v kronice je zmínka o zápise z 26. 1. 1967: „*Ke studiu jsou přihlášeny: Ctihodná matka Alfonsa, S. Školastika, S. Laetitie, S. Nives a další sestry. Dostaly jsme knihy ze školy zdravotní z Ústí nad Labem, kam jsme přihlášeny.*“⁶⁵

V Novém Boru sestra Laetitie udělala kurz ruského jazyka se zaměřením na zdravotnictví v roce 1969.⁶⁶ 7. 7. 1969 *S. Immaculata, S. Marisstella, S. Laetitie, S. Nives a S. Mediatrix odjíždějí do Nového Boru na 14-ti denní kurz ruštiny. Kurz chtějí zakončit maturitní zkouškou z ruštiny.*⁶⁷

4. 8. 1969 *S. Marisstella, S. Laetitie a S. Mediatrix nastupují na týdenní praxi do lounské nemocnice.*⁶⁸

26. 4. – 30. 4. 1976 *se sestra Laetitie spolu se s. Imeldou Molčanovou zúčastnily logopedického semináře v Horní Poustevně.*⁶⁹

V roce 1991 sestra Laetitie absolvovala filosoficko-teologický kurs v Hradci Králové s požehnáním biskupa Karla Otčenáška.⁷⁰ v roce 1993 absolvovala katechetický kurz v Hradci

⁶² Srov. OBRAZOVÁ PŘÍLOHA.

⁶³ Srov. OSOBNÍ DOKUMENTY (viz obr. 7)

⁶⁴ Srov. <https://www.pametnaroda.cz/cs/folprechtova-kveta-nives-20130928-0>>

⁶⁵ KRONIKA I.

⁶⁶ Srov. OSOBNÍ DOKUMENTY (viz obr. 8)

⁶⁷ KRONIKA I.

⁶⁸ KRONIKA I.

⁶⁹ KRONIKA II.

⁷⁰ Srov. OSOBNÍ DOKUMENTY (viz obr. 9)

Králové a získala oprávnění k vyučování římskokatolického náboženství s potvrzením od Pedagogické fakulty Vysoké školy pedagogické v Hradci Králové. Byla oprávněna učit na 1. a 2. stupni škol.⁷¹

2.3. Pracovní činnosti

Sestra Laetitie jako členka řádu sv. Voršily rozvíjela své charisma a následovala i ve své práci své spolusestry a také s nimi později putovala z místa na místo, kam je zrovna „osud zavál“. Sestry se připravovaly na své poslání, aby mohly pracovat mezi dětmi. Ovšem, místo svého poslání být s dětmi a učit je, *komunistická moc vstoupila do jejich života rázně s krutostí na konci srpna roku 1950. Novicky Římské unie Řádu svaté Voršily se v klášteře ve slovenských Batizovcích přímo pod Tatrami chystaly na práci s dětmi. ...nejedna sestra jako absolventka učitelského ústavu už byla připravena vyučovat děti ve škole, a místo toho ničivá komunistická moc a síla je přinutila k nuceným pracím na poli a ve fabrikách, ...*⁷²

Práce v továrně

V hejnickém klášteře komunisté převychovali řeholníky prací a politickými školeními do května 1952. Poté se klášter stal internačním táborem pro tzv. nejreakčnější řeholnice z celé Republiky. Řádové sestry zde pod neustálým dozorem obrubovaly šátky a vyšivaly látky, které jim vozili do kláštera z národního podniku Textilana v Novém Městě pod Smrkem. Po celou dobu internace nedostaly za odvedenou práci ani kapesné. Po zrušení internačního tábora v srpnu 1955 sloužil klášter osm let jako charitní domov pro řeholnice.⁷³

Práce ve zdravotnictví

Ročov

Velká změna nastala v roce 1966, kdy po pěti letech ve Vratislavicích čekalo sestry další stěhování. Práci v textilním průmyslu nahradilo zaměstnání v sociálně zdravotní oblasti, což už bylo mnohem blíže původnímu zaměření sester voršilek, tedy pedagogice. Část sester z Vratislavic tehdy odešla do Dětské psychiatrické léčebny v Ročově⁷⁴ u Loun a část do Ústavu sociální péče v Horní Poustevně ve Šluknovském výběžku.

⁷¹ Srov. OSOBNÍ DOKUMENTY (viz obr. 10 a 11)

⁷² Zdroj: https://www.lidovky.cz/domov/tak-slabi-tak-ubozi.A061101_213731_ln_bezpravi_vvr

⁷³ Srov. <https://www.pametnaroda.cz/cs/magazin/mista/misto-nemcu-cesi-z-klastera-vezeni-dvacate-stoleti-obratilo-hejnice-naruby>>

⁷⁴ Zdroj: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Ro%C4%8Dov>

„Do Ročova si nás doslova vyžádal tehdejší primář. Měly jsme podmínku, že nebudeme před dětmi mluvit o Bohu. To bylo často velmi těžké, byly jsme pokárány i za zpívání vánočních koled. Přesto byl ale pan primář rád, že nás tam má. Nehrozilo totiž, že by některá ze sester odešla na mateřskou nebo se vdala,“ vzpomíná sestra Nives. „Těch 20 let práce s dětmi, i když někdy náročných, nás těšilo. Panu primáři velmi záleželo i na tom, abychom ve spolupráci s ostatními zaměstnanci léčebny vytvořily ustálený kolektiv, který by si navzájem rozuměl a cele se věnoval dětem. Zvlášť byly plně uspokojeny sestry učitelky, kterým při předchozí práci v továrnách, tedy při práci čistě mechanické, velmi chyběla práce s dětmi.“⁷⁵

O přestěhování z továrny k práci s dětmi, ale ne zcela zdravými, vypráví Kronika Vratislavice – Ročov (1. 10. 1966 – 30. 12. 1974):

Prosinec 1966

22. 12. přijela poslední skupina z Vratislavic: S. Placida Trefilová, která skončila u řad představené, S. asistentka – Žofie Horáková – též ukončila funkci asistentky v komunitě MD (Mater Dei), S. Borgie Míková, S. Nives Folprechtová, S. Laetitie Popelová. Tato poslední skupina dala vše ve Vratislavicích do pořádku, čekala, až auta odstěhují věci do Ročova a Poustevny. (Sestry přicházejí z továren sloužit mentálně postiženým dětem v Horní Poustevně a do Ročova do psychiatrické léčebny.)⁷⁶

Práci v psychiatrické léčebně v Ročově u Loun přibližuje korespondence sester Ludmily Pavly Bučkové a Nives Folprechtové. Toto zařízení bylo pro děti s poruchami chování. Závažné problémy, kterými děti trpěly, byly zpravidla důsledkem života v neharmonických a defektních rodinách. V léčebně byla děvčata a také chlapci. Děti byly rozděleny do skupin. Sestře Laetitii byla přidělená skupina třiceti chlapců a deseti děvčat do 10 let. Služba sestry v tak náročném prostředí byla obdivuhodná, svědkyně o tom dosvědčují a diví se: „Jak to dokázala!“ Pracovala ze vší síly a s využitím darů, kterých měla v hojnosti. Snad žádnou „hřivnu“ (zpěv, hudba, nápaditost a výtvarná tvořivost, ...) nenechala v sobě ležet ladem. Když se do něčeho pouštěla a něco podnikala, snad do všeho šla s plným nasazením. Proto se jí povedlo zvládat i nejvzteklejšího chlapce Láďu. Zvládala ho svou trpělivostí, jemností v hlasu, laskavostí zkrotila a připoutala k sobě. To bylo pro mnohé děti z léčebny štěstím. A samozřejmě, stejně jako pracovala po roce 1960, tak se její charisma nezměnilo do konce

⁷⁵Srov.: <https://www.pametnaroda.cz/cs/folprechtova-kveta-nives-20130928-0>>

⁷⁶ KRONIKA I.

života. Pomáhala, kde viděla, že je třeba pomoci. Když mohla, tak všemi silami své nápaditosti se pouštěla do akce, jen aby se ulehčilo potřebným.⁷⁷

.+Pracovala jsem se S. Laetitií 16 let v Dětské psychiatrické léčebně v Ročově u Loun. v podstatě to byla "polepšovna" pro děti s poruchami chování kvůli nedobrým rodinám. Ona sloužila na oddělení u dětí do 10 let, většina chlapců (asi 30) a 10 děvčat. Jak to dokázala svým talentem zpěvu, hudby, nápaditosti a výtvarného umění, už poněkud popsala S. Nives. Já byla u větších chlapců na odd. do 15 let. Takže jsem pozorovala nejen při společných oslavách její umění s dětmi, ale také při setkání v jídelně, na vycházce atd. Nikdy jsem ji neviděla na ně pozvedat netrpělivě hlas, natož křičet, přestože byly často téměř nezvladatelné. Ale ona to zvládala tím, že je příhodně a tvůrčím způsobem zaměstnala. Zvláště bylo obdivuhodné, jak zvládala nejvzteklejšího chlapce. Svou laskavostí si jej k sobě doslova připoutala, až se dostala po "Revoluci" do pražského kláštera a on už byl propuštěn z léčebny, bohužel se ocitl "na ulici" v Praze, pomáhala mu spolu s ostatními sestrami, jak mohla, aby mohl mít střechu nad hlavou. Nějaký čas učila náboženství v naší pražské škole, dokud vážně neonemocněla. Když se u ní prokázal diabetes a při operaci šedého zákalu došlo kvůli tomu ke komplikaci, přišla o jedno oko, velmi trpělivě snášela tento kříž i "náhradní oko skleněné". Neztrácela svou vlídnost ke všem kolem sebe. Nikdy jsem ji neviděla "uraženou", ačkoliv byly k tomu občas důvody. Vše snášela "jakoby nic". Nakonec jí musela být amputována jedna noha a byla přijata na léčení a příp. amputaci nohy druhé do Ikemu. Tam jsme ji navštěvovaly denně, které jsme mohly. Neztrácela naději, že se ještě vrátí a bude učit náboženství. Ludmila Pavla Bučková⁷⁸

Dětská léčebna v Dolním Ročově byla umístěna do prostor bývalého augustiniánského kláštera. V roce 1950 byl klášter zrušen, poslední převor Vojtěch Primes zatčen a šest let vězněn. Ještě před tím, než byla do kláštera v roce 1961 umístěna psychiatrická léčebna, sloužil objekt jako věznice a poté jako kasárna. Sestra Nives vzpomíná: „Po dobu fungování léčebny byl kostel zavřený. Ale především v létě kolem chodili lidé, turisté a zajímali se, jak to uvnitř vypadá, takže když jsem měla po práci volno, tak jsem jim otevřela a poskytla výklad.“ Po nějaké době byly na kraji obce Ročov vystavěny tři panelové domy pro

⁷⁷ Srov. Svědectví 1. Od sestry Ludmily Pavly Bučkové z 11. 9. 2022.

⁷⁸ Svědectví 1. Od sestry Ludmily Pavly Bučkové z 11. 9. 2022.

zaměstnance léčebny. Bydleli tam civilní pracovníci i sestry.⁷⁹
Sestry voršilky v Dětské psychiatrické léčebně v Ročově působily 20 let.⁸⁰

Dále se můžeme ve stejné kronice dočíst o dalších aktivitách a službách sestry Laetitie:

28. 2. - 10. 3. 1969 S. Marisstella a S. Laetitie jsou v Broumově na duchovních cvičeních.⁸¹

15. 8. 1971 Pouť na Ročově – z okolních vesnic přijel větší počet poutníků – koncelebrovaná mše sv. v bazilice – v čele s generálním vikářem Holoubkem, který přijel z Litoměřic. Uvítací řeč přednesl Otec provinciál augustiniánů – dvě menší dívky přivítaly gen. vikáře kyticí květin a krátkým projevem, který připravila a nacvičila s nimi S. Laetitie.⁸²

Sestra Laetitie se stala křestní kmotrou, tím vzala na sebe závazek. Před Církvi svatou a Bohem jde o zodpovědnost za duchovní rozvoj svěřené osoby - kmotřence.

*Dne „28. 8. 1974 ve 14:30 v kostele Panny Marie je křest a potom hned u nás první svaté přijímání svěřenky S. Laetitie Popelové. Je přítomna její maminka a sestra. S. Laetitie je **křestní kmotrou**. Společně prožíváme tuto radost.“⁸³*

26. 3. 1975 S. Imelda Molčanová a S. Laetitie Popelová uklidily v lounském kostele.⁸⁴

23. 4. 1976 Odjely do Horní Poustevny na provinciální radu S. Laetitie Popelová ve funkci provinciální sekretářky.⁸⁵

13. 2. 1977 Dětská léčebna jako jiné roky i letos odjela na zimní rekreaci. Z našich sester děti doprovázely: S. Alberta Průšová, S. Víta Tejkalová, S. Alfonsa Ptáčková, S.

⁷⁹ Srov. <https://www.pametnaroda.cz/cs/folprechtova-kveta-nives-20130928-0>>

⁸⁰ Srov. <https://www.e-region.cz/magazin/13102016-vorsilky-budou-v-lounskem-muzeu-vzpominat-na-rocovsky-klaster>>

⁸¹ Srov. KRONIKA I.

⁸² KRONIKA I.

⁸³ KRONIKA I.

⁸⁴ KRONIKA II.

⁸⁵ KRONIKA II.

Laetitie Popelová a S. Nives Folprechtová. v Abertamech (v okrese Karlovy Vary) se jim dařilo velmi dobře. Deo Gratias!⁸⁶

11. 3. 1977 *Dnes nastoupila pracovní neschopnost S. Laetitie Popelová – vysoká sedimentace.*

13. 4. 1977 *Ukončení pracovní neschopnosti S. Laetitie Popelové.*

31. 7. 1977 *Odjela do Piešťan na léčení S. Školastika Černá a na rekreaci do Jánských Lázní S. Terezita Kropáčková, S. Vítka Tejkalová a S. Laetitie Popelová.*⁸⁷

15. 10. 1979 *Obvodní lékař Dr. Šalanský měl dnes večer přednášku o infekční žloutence, která ještě stále v našem lounském kraji trvá. v naší léčebně je stále kolem sto pacientů. Přednáška byla doprovázena filmem. Zúčastnily se jí naše sestry: S. Terezita Kropáčková, S. Alberta Průšová, S. Immaculata Běhalová, S. Mediatrice Hodíková, S. Školastika Černá a S. Laetitie Popelová.*⁸⁸

Níže v kronice jsou zaznamenány zprávy po měsících ne po dnech jako výše:

Duben 1983

„Voršilská komunita neexistuje pouze sama pro sebe, ale má být pro mnohé jiné místem setkání, domovem světla, přístavem modlitby a pokoje.“

Červen 1983

S blížícím se letním obdobím přicházejí i nové starosti. Vedení léčebny naléhá, aby několik řádových sester jelo na tábor. Letní dětský tábor je věc značně náročná. Zúčastnilo se doposud každý rok několik našich sester. Byly doby, kdy byl tábor obsazen převážně řádovým personálem. Byly jsme několikrát na Berounce u našich sester ve Zvíkovci a opakovaně u našich sester v Horní Poustevně. Tím jsme získaly cenné sesterské zázemí, měly jsme postaráno denně o mši svatou, střídavé služby nám zajistily, že jsme si mohly řádně během těchto 14 dnů vykonat všechny duchovní povinnosti, pracovaly jsme v řeholním oblečení. Ale během let se situace značně změnila. Vedení léčebny vyžaduje civilní oblek. Jezdí se už několik let na Orlík, kde je obtížné zajistit sestrám jen nedělní mši svatou. Sanctissimum si uchovávají v burze

⁸⁶Srov. KRONIKA II.

⁸⁷KRONIKA II, březen-červenec 1977

⁸⁸KRONIKA II.

v chatičce. Každá sestra si mezi dnem vyšetří nějaký čas a přijme svaté přijímání. Protože také v posledních letech vzrostl značně počet civilních sester, těšily jsme se, že můžeme počet řádových sester snižovat. Ale přesto všechno ani letošního roku to neminulo naši S. Imeldu Molčanovou a S. Laetitiu Popelovou – kytaristku, bez které se neobejde žádný tábor.⁸⁹

Práce ve skladě (pravděpodobně se jedná o období před rokem 1990)

Ve svých vzpomínkách sestra Andrea Ondrová píše, že se se sestrou Laetitií poprvé setkala v komunitě v Jiřetíně pod Jedlovou. Dříve se znaly ze společných cest vlakem z Prahy ke svým příbuzným. v Jiřetíně sestra Laetitie pracovala ve skladu, kde měla na starosti, čisticí prostředky. Po „Sametové revoluci“ byla poslána do Chlumce nad Cidlinou, do školy k nejmenším dětem. Jako horlivá katechetka měla bohatý apoštolát. Konkrétněji níže v dopise.⁹⁰

Práce ve škole

Podrobněji je rozebrána práce ve školství ve 3. kapitole. Sestra Laetitie působila v těchto školách: Běrunice⁹¹ - viz historie školy⁹², Lovčice⁹³ - viz historie školy⁹⁴, Lužec nad Cidlinou - škola zanikla 19. 5. 2006.⁹⁵ Dále: Chlumec nad Cidlinou⁹⁶ Kratonohy⁹⁷, Praha – více níže ve 3. kapitole.

2.4. Řeholní společenství

V řeholním společenství nelze hledat osobní dokonalost. Je to společenství, kde se uskutečňuje vztah, jehož pramenem je Nejsvětější Trojice. v řeholním společenství, vydanost a odevzdanost se Věčné Lásce, je završována slibem. A právě „řeholním slibem se vytváří jedinečný vztah mezi Bohem a řeholní osobou. v Kristu se vytváří charisma mezi členy téhož společenství.“ Pastýři církve svaté, povzbuzují společenství řeholní, ...a povzbuzují jeho

⁸⁹KRONIKA II, duben a červen 1983

⁹⁰Srov. Svědectví od Sestry Andrey Ondrové z 28. 9. 2022.

⁹¹<https://cs.wikipedia.org/wiki/B%C4%9Brunice>

⁹²<https://www.berunice.cz/obec-7/zs-berunice/>

⁹³[https://cs.wikipedia.org/wiki/Lov%C4%8Dice_\(okres_Hradec_Kr%C3%A1lov%C3%A9\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Lov%C4%8Dice_(okres_Hradec_Kr%C3%A1lov%C3%A9))

⁹⁴<https://www.lovcice.eu/historie-obce/d-1069>

⁹⁵https://cs.wikipedia.org/wiki/Lu%C5%BEec_nad_Cidlinou

⁹⁶https://cs.wikipedia.org/wiki/Chlumec_nad_Cidlinou

⁹⁷<https://cs.wikipedia.org/wiki/Kratonohy>

členy k zamyšlení, aby se vystříhali všichni členové toho, co rozkládá jednotu.⁹⁸ Při setkání řeholnic s otcem biskupem Karlem Otčenáškem 2. 2. 1996 v Hradci Králové. Otec biskup mluvil o krizi poslušnosti, a povzbuzoval k radosti z daru zasvěceného života: „Ve světě roste subjektivismus a rozkládá společenství, ...vše posuzují z hlediska vlastního já,... Uvědomili jsme si, že je třeba obracet se k Duchu Svatému a prosit o světlo a pokoru pro ně i pro sebe.“⁹⁹ Bez společenství nelze mít plodný apoštolát.¹⁰⁰ Prakticky to znamená, že je potřebné být aktivním na díle milosti. Tuto spolupráci s Boží milostí můžeme zahlédnout i v životě zakladatelky sester voršilek. Ona je Matkou. Dávala důraz na společné dílo. Když tedy mluvíme o společenství, je zde vhodné přiblížit počátek založení společenství sester voršilek. Několik záznamů, jak k tomu došlo:

O zakladatelce sester voršilek

O zakladatelce sester voršilek je záznam v malé brožurce s názvem „*Modlitba s Andělou Merici*“, nabízí také stručný životopis:

Anděla Merici se narodila mezi lety 1470 a 1475 v severní Itálii. Dostalo se jí křesťanské výchovy, která zapůsobila na její budoucnost. V dospívání zakusila bolest nad smrtí rodičů. Jako mladá vstoupila do třetího řádu sv. Františka. V pozdním věku zakládá nový typ komunity „Společnost“. Členky této společnosti svědčí o Boží dobrotě a lásce svým životem, a to ve světle podle ducha evangelia a služby bližním. v Brescii 25. listopadu 1535 založila Společnost svaté Voršily. Umírá 27. ledna 1540, kdy se Společnost rozšířila do severoitalských měst. V Miláně byly pokládány za „Učitelky“. Biskup Karel Boromejský tyto učitelky vyzval, aby vyučovaly a vedly mládež. V 17. st. Společnost sv. Voršily se mění v klauzurovaný řeholní řád. Dodnes voršilky pracují v různých oblastech apoštolského působení v duchu Evangelia, odpovídají na potřeby doby.¹⁰¹

Svatá Anděla, když zakládala nový způsob zasvěceného života, měla na mysli společenství sjednocené charismatem - láskou. Každé charisma ve společenství je darem pro církve a pro

⁹⁸ Srov. Kongregace pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života CIVCSVA, přeložil P. Karel Weichsel SJ, BRATRSKÝ ŽIVOT VE SPOLEČENSTVÍ „*Congregavit nos in unum Christi amor*“, Řím, SOCIETAS 1994, str. 38

⁹⁹ Srov. OBRÁZKOVÁ PŘÍLOHA (viz obr. 12)

¹⁰⁰ Srov. Kongregace pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života CIVCSVA, přeložil P. Karel Weichsel SJ, BRATRSKÝ ŽIVOT VE SPOLEČENSTVÍ „*Congregavit nos in unum Christi amor*“, Řím, SOCIETAS 1994, str. 8

¹⁰¹ S. CORNELIA MULLER-FREUND, S. BRIGITTE WERR, *Modlitba s Andělou Merici*, 1. vydání. Paulinky: Praha, 2001. s. 30,31

život světa.¹⁰² Charisma je plodné, když je podporováno vzdělávacími programy, kurzy, studiem a modlitbou. Dále může být rozvíjeno zamyšlením nad osobou zakladatele, nad jeho charismatem a jeho dílem.¹⁰³ Charisma tříbí pohled na vlastní identitu, která zkvalitňuje a stmeluje jednotu ve společenství.¹⁰⁴

Stručným přehledem o životě svaté Anděly Merici, zakladatelce sester voršilek se nám otevírá prostor a vstupujeme do období formace, kterého se dostalo sestře Laetitii.

Období formace

Sestra Laetitie vstoupila do řeholního společenství v letech 1950, právě v době, kdy voršilky, které vytvářely komunity, byly stmelené jako „nedobytná tvrz“. Komunistický režim, se svými taktikami se pokoušel rozbít jejich jednotu.

Ve svých vzpomínkách sestra Andrea Ondrová píše o sestře Laetitii i o svém počátku řeholního života. v r. 1947 jako studentka gymnázia je kandidátkou u sester Voršilek v Praze. Sestra Laetitie je také kandidátkou, ale o něco starší. v období prázdnin sestra Andrea a sestra Laetitie jezdily vlakem spolu do svých domovů. Sestra Andrea vystoupila v Olomouci a sestra Laetitie v Přerově.¹⁰⁵ Nejen o počátku řeholního života, ale i o rodině píše v listě sestra Andrea Ondrová. Svědectví začíná, když sestře Laetitii bylo kolem 16 let:

Sestra Laetitie (Milada) Popelová, OSU z mých vzpomínek po 25¹⁰⁶ letech od její smrti.

Sr. Laetitie byla v Praze kandidátkou v Apoštolské škole. Když jsem nastoupila já v r. 1947, navštěvovala školu (nevím kterou – už měla po povinné docházce) a já byla na gymnáziu. O prázdninách jsme spolu jezdily domů vlakem, já vystupovala v Olomouci, ona v Přerově, kde měla v okolí rodiče a příbuzné. Měli se velmi rádi, Sestru pak v klášteře navštěvovali, tatínek fotografoval sestry. V Praze po revoluci měla synovce Jaroslava Horáka, pozdějšího dominikána Jacka. Měla na něj vliv a moc se za něj modlila, když se rozhodoval pro kněžství. Měla také starost o neteř Olinku, která po smrti rodičů pro své postižení žije dosud v DD na Července u Olomouce a stále se

¹⁰²Srov. Kongregace pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života CIVCSVA, přeložil P. Karel Weichsel SJ, BRATRSKÝ ŽIVOT VE SPOLEČENSTVÍ „Congregavit nos in unum Christi amor“, Řím, SOCIETAS 1994, s. 38

¹⁰³ Srov. tamtéž, str. 38

¹⁰⁴Kongregace pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života CIVCSVA, přeložil P. Karel Weichsel SJ, BRATRSKÝ ŽIVOT VE SPOLEČENSTVÍ „Congregavit nos in unum Christi amor“, Řím, SOCIETAS 1994, str. 39

¹⁰⁵ Srov. Svědectví od Sestry Andrey Ondrové z 28. 9. 2022.

¹⁰⁶ Malé vysvětlení k létům 25. Autorka Svědectví pravděpodobně myslela 15let od smrti. Ano letos 1. 12. je to už 15let, co S. Laetitie zemřela. – poznámka autory této práce.

k nám hlásí. (Když S. Anděla Vondráčková, tehdejší provinciální představená, poslala část kandidátek do Batizovce do noviciátu, já jsem byla ještě nezletilá, poslali mě dostudovat domů, ale stále jsem byla ve styku se Sestrami. Dokonce jsme se s Aničkou Klimešovou (dnes Kořánovou) vydaly na Slovensko prohlédnout si budovu noviciátu (Sestry už byly vyvezeny) a přespaly jsme tam na půdě s dovolením vedoucího.

Se S. Laetitií jsem se poprvé setkala v komunitě v Jiřetíně pod Jedlovou, kde jsme byly shromážděny po odchodu z pracovišť v Horní Poustevně a Ročově. Zde jsme byly obě zaměstnané v Charitě, ona měla na starost čisticí prostředky, nákup a rozdělování komunitám.

Po sametové revoluci jsem byla poslána do Prahy, kde nám vrátili základní školu. Tam se pak dostala i S. Laetitie, to už měla zdravotní potíže s cukrovkou, ale byla horlivá v katechezi s nejmenšími, vynalézavá a tvůrčí. i v hudbě, liturgii byla tvůrčí, mnohé nápěvy nám ji připomínají. Tolik z její činnosti.

Jako řeholnice byla vzorná v mnohých okolnostech, potěšovala jiné v obtížích, byla veselá a optimistická. i když měla své obtíže, nenaříkala. Měla bohatý apoštolát – dokonce i v nemocnici, kde zemřela zanedlouho po amputaci nohy. Zapsala a okomentovala S. Andrea Ondrová, OSU¹⁰⁷

Noviciát

O důležitých krocích řeholního života sestry Laetitie vypovídá fotodokumentace:

Na fotografii dokumentu z archivu části osobních údajů čteme:

- 2. ledna 1950 Víceprovinciální rada rozhodla v Praze II.:
- Aby Milada Popelová byla připuštěná k obláčce jako Sestra chórní. Její řeholní jméno bude M. Laetitia. (Sedm radostí Panny Marie) Slavit bude svátek 22. 8.

Rozhodnutí, které se týká jména. Je o nositelce jména, té, o které je táto práce S. Laetitie – Radostná sestra.

Noviciát sestry Laetitie probíhal na Slovensku v obci Batizovce:

V Batizovciach bol noviciát pre 36 noviciek. Uršulínky boli odtiaľ násilne odvezené a internované koncom augusta 1950. Na budove fary bola odhalená a posvätená

¹⁰⁷ Svědectví od sestry Andrey Ondrové z 28. 9. 2022.

pamätná tabuľa, na ktorej sa píše:, „V období komunistického režimu boli zo svojho domova v kláštore násilne vyvezené rehoľníčky Rímskej únie rádu sv. Uršule. z vd'ačnosti za svedectvo viery venujú Konfederácia politických väzňov Slovenska, Rímskokatolícky farský úrad Batizovce.“* v roku 1917 kaštieľ kúpila grófka Berta Dessewffy. Po jej smrti pripadol kaštieľ s príslušenstvom sestrám Rádu uršulínok z Cífera, stal sa kláštrom a uršulínky v ňom bývali až do roku 1950.¹⁰⁸*

V Batizovcích dne 5. června 1950 sestra Laetitie prohlašuje, že zaplatí vĕno, až nabyde prostředky. (viz obr. 13)

Jednoduché a věčné sliby

Sestra Laetitie jako novicka před skládáním jednoduchých slibů dočasných činí závět' dne 20. července 1952 v Hanušovicích. (viz obr. 14 a 15)

Věčné sliby složila v Hejnicích dne 28. 8. 1957. Zpravidla každý slib začíná slovy: „VŠEMOHOUCÍ, VĚČNÝ BOŽE“ (viz obr. 16)

Zmínka o Hejnicích pochází z roku 1381, pověst místo zmiňuje již ve 13. století, kdy zde mělo dojít k zázraku uzdravení rodiny sítaře ze sousední obce odměnou za jím zakoupenou a sem donesenou sošku Panny Marie. Z lokality se stalo poutní místo, na němž později vznikl kostel. Po několika staletích přibyl františkánský klášter a kostel byl přestavěn v barokním stylu a zasvěcen Navštívení Panny Marie. Během dubna 1950 došlo v rámci „Akce K“ k přepadení místního kláštera, z něhož byl vytvořen internační tábor pro řeholníky nucené pracovat v blízkých továrnách.¹⁰⁹ Obsazen Státní tajnou bezpečností. Z kláštera se stává koncentrační tábor pro představené řeholních společností pod dozorem StB.¹¹⁰ Během 50. a 60. let sloužil jako ubytovací pro řeholní sestry, které odtud odcházely pracovat do místní porcelánky a textilky.¹¹¹

¹⁰⁸ Srov. <https://www.tkkbs.sk/view.php?cislocianku=20210728026>>
<https://www.srdcomposlovensku.sk/tatry/kastiel-batizovce>

¹⁰⁹ Srov. <https://cs.wikipedia.org/wiki/Hejnice>>

¹¹⁰ Srov. <https://temata.rozhlas.cz/historie-chramu-a-klastera-v-hejnicich-8015993>>

¹¹¹ Srov. <https://www.pametnaroda.cz/cs/magazin/mista/misto-nemcu-cesi-z-klastera-vezeni-dvacate-stoleti-obratilo-hejnice-naruby>>

Slavné sliby

Dne 17. dubna 1965 ve Vratislavicích sestra Laetitie prosí Velebnou Matku Marii Felicii Pastoors, generální představenou Římské unie řádu svaté Voršily, o složení slavných svatých slibů. (viz obr. 17)

Slavné sliby složila ve Vratislavicích na Liberecku dne 9. 4. 1966. (viz obr. 18) Se složením slavným slibů souvisí akt zřeknutí se všeho majetku ve smyslu 103. a 104. článku Stanov, které učinila jako členka Českomoravské viceprovincie Řádu svaté Voršily dne 29. března 1966 ve Vratislavicích n. Nisou. (viz obr. 19).

Probace

Období probace je pro členky řádu sv. Voršily obdobím intenzivní řeholní a apoštolské obnovy. Trvá obvykle 6 měsíců.

8. 12. 1973 – 27. 6. 1975 Místo: Ročov, Bílá Voda

Instruktorka: Marie Reconciliatrix Špringlerová. 12. 8. 1974 S. Jaromíra Čížková veze do Horní Poustevny na část probace S. Reginu Kopeckou a S. Laetitii Popelovou.¹¹²

Duchovní cvičení

Jak bývá zvykem, v řeholním životě zasvěcená osoba si pravidelně každoročně vykonává duchovní cvičení – ztišení. To znamená odstup od toho, co dělá každý den a rekapitulace toho co prožívá, koná, ... v záznamu kroniky je zmínka o duchovních cvičeních sestry Laetitie takto:

16. 4. a 17. 4. 1978 Bylo veliké zemětřesení v Jugoslávii. Mnoho rekreačních středisek zničeno. Dnes 16. dubna odjela do Zvíkovce k našim sestrám S. Laetitie Popelová, která si u nich vykoná soukromě 8 denní duchovní cvičení.¹¹³

Kulturní život sester

Kulturní život sester se rozvíjel, ale ne podle svobodného rozhodování. v mnoha případech z archivních záznamů je vidět omezenou nabídku komunistického totalitního režimu.

¹¹² KRONIKA I.

¹¹³ KRONIKA II.

25. 5. a 26. 5. 1978 Se zúčastnily tematického zájezdu: S. Alfonsa Ptáčková, S. Marie Brzobohatá, S. Pavla Bučková, S. Laetitie Popelová, ...Mše svatá byla již 4:20 hod., vyjely autobusem v 5 hodin z Ročova. První zastávka byla v Čáslavi. Navštívily farní kostel a v něm Pannu Marii Čáslavskou. Další zastávka byla v Havlíčkově Brodě. Zde si prohlédly dětské psychiatrické oddělení. Také ve Velké Bíteši navštívily dětskou léčebnu. 26. května navštívily psychiatrickou léčebnu v Černovicích. Celá léčebna má přes 1000 pacientů, ale dětské oddělení pouze 23. Po obědě navštívily sestry i výstavní veletrhy v Brně. Vrátily se domů ve 23 hodin.¹¹⁴

20. 10. 1978 Na výstavě doby Karla IV. v Praze se zúčastnily tyto sestry: ... S. Laetitie Popelová a S. Imelda Molčanová. Zájezd pořádala léčebna. Bohužel skutečnou výstavu zhlédla jen S. Mediatrice Hodíková, S. Immaculata Běhalová a S. Marcela Šelová. Pro velký nával, ač čekaly od 10 hod. do 16 hod., se ostatní nedostaly.¹¹⁵

Nový impulz k práci s dětmi v zemi, kde se za vzácnou cenu získala svoboda. Tak jako mnohými křesťany i sestrami voršilkami tato svoboda byla draze zaplácena. Není náhodou, že právě na Národní třídě u kláštera sester se odehrály změny v režimu. A dokonce kostel svaté Voršily mohl v sobě ukrýt mnohé lidi a tím je ochránit před krutostí těch, kdo byli pronásledovatelé a nepřátele církve a Pravdy.

2.5. Následování Ježíše Krista i v utrpení

Svým životem, činností a také utrpením se sestra Laetitie připodobňovala Kristovu životu. Jak říkávala Matka Tereza z Kalkaty: „Láska musí bolet!“ Když tělo dávalo sestře Laetitii „zabrat“, bylo asi větší část jejího života. Bolestí měla pravděpodobně mnoho. Omezení se sestře Laetitii dostávalo nadmíru. Tím, že jí muselo být odejmuto oko.

Jak to bylo? Začalo to tím, že šla na operaci šedého zákalu. Podle lékaře, jedna z 10 000, měla komplikaci. Po operaci oko hnisalo. Dostala vysoké teploty, antibiotika nezabírala, hrozila sepse celého organismu. Lékaři sestru Laetitii postavili před rozhodnutí: „odejmout oko nebo nastane smrt“. Rozhodla se pro odstranění oka. Také měla embolii plic, jen tak tak vyvázla a oddálil se její odchod na věčnost. Poslední pobyt v nemocnici byl způsobený neprůchodností tepen na nohou. Muselo dojít k rychlé amputaci nohy. Rozhodil se jí celý metabolismus v těle. Tato svědectví o zdravotním stavu sestry Laetitie mám z korespondence

¹¹⁴KRONIKA II.

¹¹⁵KRONIKA II.

sester voršilek, a také jsem byla svědkem jejího utrpení. Moje svědectví: Když byla sestra Laetitie postavená před lékařskou otázkou „vzít oko nebo nastane smrt“. Sestra Laetitie se měla rozhodnout okamžitě. Pro odpověď telefonovala do kláštera představené. Chvíli poté, co představená mluvila se sestrou Laetitií, jsem byla v jídelně sester voršilek, byl čas oběda. Představená sestra Anežka vstoupila do jídelny a řekla: Sestra Laetitie telefonovala z nemocnice a ptala se mne, jakou má dát odpověď lékaři - „Dát si vzít oko nebo mám zemřít?“ Tento projev síly víry a poslušnosti vůči Bohu a církvi mne do této chvíle provází. Zde se hodí výstižně závěr svědectví sestry Andrey Ondrové: *„Jako řeholnice byla vzorná v mnohých okolnostech, potěšovala jiné v obtížích, byla veselá a optimistická. i když měla své obtíže, nenaříkala. Měla bohatý apoštolát – dokonce i v nemocnici.“*

3. Kapitola: Katecheze a tvorba sestry Laetitie

Sestra Laetitie byla pro děti výbornou katechetkou. v každém prostředí (ve škole, na letním táboře, ve školce, na výletech, ...) děti měla ráda a rozuměla jim a děti ji milovaly.¹¹⁶

Vnímala velmi pozorně, co se děje v komunitě. Také jí nebylo jedno, co se odehrávalo v okolí, ve kterém komunita i ona žila. Snažila se vytvářet harmonii mezi lidmi, upevňovat jejich vztahy a sloužit potřebným. Sloužila s poctivostí a věrností k Bohu, Institutu a i místní církvi.¹¹⁷ a právě v chlumecké farnosti a okolí sloužila velkodušně dary, kterými byla obdarována Bohem.

O katechezích sestry Laetitie jsou v archivu Českomoravské provincie Římské unie řádu svaté Voršily docela obsažné záznamy. Vypráví o nich: kronika IV, obrazová příloha II, IV, V, která pochází z komunity Chlumeck nad Cidlinou. Je v nich zmínka, že kostel v Chlumci nad Cidlinou je zasvěcen sv. Voršile, to je zajímavá shoda. v části se uvádí: Město Chlumeck nad Cidlinou pochází z XIII. století z r. 1237. Původně se tato osada jmenovala Chlumeck Menší. Nachází se tam dva římskokatolické kostely – kostel Nejsvětější Trojice a kostel sv. Voršily. v kostele sv. Voršily je umístěn i stejnojmenný zvon – „SVATÁ VORŠILA“.¹¹⁸ Další zajímavosti o kostele se můžete dočíst z obrázku č. 20.

Sestra Pavla Bučková nás ve svém svědectví uvádí do intenzivního působení sestry Laetitie v Chlumci nad Cidlinou:

+S. Laetitie byla vyslána v době po "převratu" na výpomoc do malé komunity v Chlumci nad Cidlinou, kde byla tehdy představenou S. Marie Brzobohatá..., další sestru nevím, mohlo by být v "Provinční kronice", ale asi to není důležité. S. Laetitie spolu se S. Marií absolvovala v Hradci Králové katechetický kurs, aby mohla vyučovat náboženství nejen několik dětí, které přicházely k nim do komunity, ale také ve škole v sousedství Chlumce (nemůže si vzpomenout na název ani S. Marie, bohužel). v Chlumci je zasvěcen sv. Voršile druhý kostel v ČR! Takže tam měly sestry svou řádovou patronku "na dosah".¹¹⁹

Absolvování katechetického kurzu a získání Kanonické mise bylo pro působení sestry Laetitie jako katechetky v Chlumci nad Cidlinou velmi důležité. Obzvlášť v počátcích jejího

¹¹⁶ Srov. Svědectví 1. Od Anežky Mackové ze 4. 10. 2022.

¹¹⁷ Srov. Kongregace pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života CIVCSVA, přeložil P. Karel Weichsel SJ, BRATRSKÝ ŽIVOT VE SPOLEČENSTVÍ „Congregavit nos in unum Christi amor“, Řím, SOCIETAS 1994, str. 11

¹¹⁸ Srov. Kronika IV. (Viz obr. 20)

¹¹⁹ Svědectví 3. Od Sestry Ludmily Pavly Bučkové z 3. 10. 2022.

působení. I když zpráva o obdržení kanonické mise je již v 2. kapitole v části Vzdělání, je na místě si uvědomit, že tato kanonická mise byla velmi potřebná. Sestře Laetitii otevírala dveře do škol a dávala možnost přicházet mezi děti.

Díky kanonické misi a osvědčení o absolvování katechetického kursu vydaných Biskupstvím královéhradeckým dne 17. 6. 1993, se mohla s chutí pustit do vyučování římskokatolického náboženství s potvrzením od Pedagogické fakulty Vysoké školy pedagogické v Hradci Králové. Byla oprávněna učit na 1. a 2. stupni základních škol.

3.1. O domku v Chlumci nad Cidlinou

O historii domu, ve kterém sestra Laeticie žila, se dozvídáme z archivního záznamu.¹²⁰ v Riegrově ulici číslo 209/IV žila rodina Ptáčkových. Dům (viz obr. 21) po rodičích zdělila jejich dcera Marie Františka Jana, která vstoupila k voršilkám, kde dostala jméno sestra Alfonsa. Jako členka řádu dům odevzdává, ale před úřady prodává Českomoravské provincii řádu sv. Voršily – fyzickým osobám, sestrám Marii Anně Brzobohaté a Laetitii Miladě Popelové.¹²¹ v odkoupeném domě sestra Laetitie prožívá mnoho hezkých chvil se sestrami. Společně se sestry modlí, pracují a obzvlášť připravují na katechezi. Určitě si přály: „..., *aby bděl nad tímto domem a vyprošoval nám růst v lásce a svornosti, ctnostech, které nám tolik doporučuje sv. Anděla.*“ Prosba je zaznamenána v kronice IV.

Sestry strávily s opravou obytného domku a přípravou na bydlení mnoho času. Častou prací na domě vynikala i sestra Laetitie. v kronice jsou záznamy, kdy se domek upravoval na bydlení pro sestry:

13. 11. 1978 S. Alfonsa Ptáčková a S. Laetitie Popelová odjely do Chlumce, kde byly přítomny při nejnnutnějších úpravách kolem rodného domku S. Alfonsy. Vrátily se 15. 11. 1978.¹²²

20. 7. 1980 - Oprava domku v Chlumci. Rodný domek sestry Alfonsy Ptáčkové v Chlumci nad Cidlinou se důkladně opravuje. Sestra Alberta Průšová a sestra Alfonsa Ptáčková, členky z komunity Ročov – obě důchodkyně – v Chlumci bydlí od 18. března 1980 téměř trvale. Do komunity se vracejí jen občas na nějaký den duchovní obnovy. Jezdí jim pomáhat sestry z Horní Poustevny, z Ročova a dokonce z Bílé Vody. Z ročovské komunity vypomáhala celý

¹²⁰ Laeticie, jméno je tak napsáno pisatelkou kroniky.

¹²¹ Srov. Kronika IV (viz obr. 22)

¹²² KRONIKA II.

měsíc sestra Bibiána Horáková. Týden nebo aspoň čtyři až pět dnů vypomohla: sestra Laetitie Popelová,¹²³

Začátkem dubna 1984 se přihlásily nové majitelky domu – sestra Marie (Anna Brzobohatá) a sestra Laetitie (Milada Popelová) k trvalému pobytu v Chlumci nad Cidlinou. Zatím zde nebydlely, jezdily sem jen občas. Aby domek č. 209/IV byl obyvatelný, byly nutné některé opravy a úpravy. Začalo se s nimi ještě za života sestry Alfonsy Ptáčkové. K definitivnímu přestěhování majitelek došlo v lednu 1990. V únoru 1990 Sestra provinciální obdržela z Říma dokument od Generální matky o zřízení komunity v Chlumci nad Cidlinou.¹²⁴

Ve svých vzpomínkách vykresluje osobnost sestry Laetitie i atmosféru domku, kam chodil na katecheze Honzík, coby chlapec, takto:

Když jsme byli na dvorku onoho domu, kam jsme jezdili na katechezi, vím, že tam bývalo více lidí. Řádové setry, věřící lidé, a také já. Byl jsem klidný hoch, ale někdy děti bývají neklidné. Nevím, jestli jsem byl rozverný nebo co, zkrátka mě Laetitie k sobě přivinula a pokusila se o mé zklidnění. Nevím, jaká sladká slova ke mně pronesla, ale cítil jsem, že v nich byla síla, kterou mě usměrnila, a já se v ten moment uklidnil a pochopil, že jsem v těch nejlepších rukou a u nejmilejší osoby a síla uličnictví byla ta tam.

Také musím zmínit od Laetitie dárky, které mně pomohly k rozvoji: Dětská ilustrovaná bible, kniha, co nese název „Lžice medu, špetka pepře“. Někdy jsem obdržel za ministrování i desetikorunu, nebo dokonce i padesátikorunu. Ne vždy jsem dostával peníze, ale tak, aby motivace byla správným směrem. Laetitia uměla v lidech probudit sílu, aby zapřeli sami sebe.“¹²⁵

Toto svědectví je potvrzením toho, že ať se dostal do blízkosti sestry Laetitie kdokoli, byl osloven. Každý takovým způsobem, jak potřeboval.

3.2. Apoštolát v Chlumci nad Cidlinou a okolí

Působení sester nebylo jenom skrze hodiny katecheze, ale i společným trávením času, např. při hrách a rekreaci, letních táborech, brigádách, výletech... i tady mohly mít podíl na

¹²³ Srov. KRONIKA II.

¹²⁴ Srov. KRONIKA II.

¹²⁵ Svědectví 2 - Jana Petra Pavla Klvače z 1. 12. 2022.

výchově. Komunita si byla vědoma svého apoštolského poslání a sestry se nechávaly inspirovat Dekrety z II. vatikánského koncilu. Podle vzoru a doporučení zakladatelky Anděly Merici, sestry voršilky kladou důraz na výchovu až do dnešních dnů. Jsou si vědomy toho, že na výchově má zásadní podíl rodina, pak celá společnost, obzvlášť církevní obec a vychovatelé – katecheti. Kdo se věnuje apoštolátu, měl by projít zvláštní formací. Obsahem Dekretů II. vatikánského koncilu, *Apostolicam Actuositatem* a *Presbiterorum Ordinis* je výchova k apoštolátu: „*Rovněž mají být děti vychovávány k tomu, aby přerůstaly hranice rodiny a otvíraly se jak církevním, tak světským formám společenského života. Do místní farní obce at' jsou přijaty tak, aby si uvědomily, že jsou živými a činnými členy Božího lidu. Kněží mají mít na zřeteli výchovu k apoštolátu při katechezi a službě slova, při vedení duší i při jiných pastoračních úkonech.*“¹²⁶ „*Církevní obce přivádějí k církvi lidi třeba i velmi vzdálené. Usilovně spolupracují při hlásání Božího slova, především katechetickou výukou.*“¹²⁷ „*Kněží zejména náleží péče o katechumeny a novokřtěnce, kteří mají být postupně vychováváni k poznání a prožívání křesťanského života.*“¹²⁸

Výchovný aspekt je stále aktuální. Sestry se připravují na apoštolský úkol podle slov otce arcibiskupa Miloslava Vlka (z r. 1992): „*Nový svět a nová generace potřebují novou školu, kde by se nový člověk učil a vychovával, aby byl schopen vést dialog, odložit sobectví a nenávisť a navzájem se dohodnout. Nová formace musí být integrální, celostní, kompletní, ne jednostranná.*“ Výchova musí být proces života, ne pouze teorie slov. Rodiče i učitel formují *svým životem*, svědectvím, předávají hodnoty ne tím, co říkají, ale tím, čím jsou... Člověk se rodí jako jedinec; výchovou se musí rozvinout v osobu.¹²⁹

V emailové zprávě ze dne 9. 11. 2022 Bohumila Danielová, Markéta Čápková a Monika Veinlichová zaslaly nejen svá svědectví, ale také dopis, který sestra Laetitie psala. V něm píše o povzbuzení, o učebnici, pomocí které může doma zdárně pracovat. Z dopisu je patrné, že sestra Laetitie používala při svých hodinách katecheze učebnice pro děti.¹³⁰

Sestry zřídily i „miniškolkou“: Laetitie je varhanicí a učí náboženství. Od ledna naše S. Marie Brzobohatá a S. Laetitie Popelová vypomáhaly ve farnosti v přípravě na křest, 1. sv. přijímání

¹²⁶Zdroj: https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651118_apostolicam-actuositatem_cs.html, článek č. 30

¹²⁷Zdroj: https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651118_apostolicam-actuositatem_cs.html, článek č. 10

¹²⁸Zdroj: https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651207_presbyterorum-ordinis_cs.html, článek č. 6

¹²⁹ Srov. Kronika IV (viz obr. 23)

¹³⁰ Jeden zachovaný dopis sestry Laetitie, který zaslala Markéta se svoji maminkou a sestrou z Chlumce. (viz obr. 24)

a biřmování. Zřídily i „miniškolku.“ Jednou v týdnu – v úterý přiváděli rodiče děti předškolního věku v 7 hodin ráno a přicházeli pro ně kolem 16 hodin. Mladé maminky tuto výpomoc - „miniškolku“ uvítaly. Mohly si v domácnosti v klidu a bez starostí vyprat a udělat větší úklid. Docházelo sem pět až sedm dětí. Dětem se u sester líbilo, i rodiče byli spokojeni. Děti se zabývala zvláště S. Laetitie.¹³¹ Se svými spolusestrami pracovala na „vinici Páně v sekulární společnosti, toto službu brala jako poslání ve službě evangeliu“.¹³²

3.3. Pastorační činnost

Sestra Laetitie mohla svou pastorační činnost vykonávat s nadšením a plným vědomím. Zachovávala, co po ní církvev jako od katechety žádala. Její práce zanechala své ovoce, jak se dovídáme z různých svědectví. Otevírá pohled na osobu, která žila mezi námi, a vykresluje její osobnost. Jak je poznamenáno ve svědectví, horlivě pracovala s dětmi a byla považována za výbornou katechetku s duší dítěte. Více ve svědectví:

„Tak píší něco o sestře, jak jsme ji vnímala a poznala já. Izraelita beze lsti, duše dítěte, pokorná, ochotná vždy pomoci. Usměvavá i přes své tělesné bolesti, kterých měla dost, ale dovedla je obětovat za řád. Měla ráda děti, pro ně byla výbornou katechetkou. Ve školce ji děti milovaly. Měla jsem ji ráda. Pokud mne ještě něco napadne, napíši. Hezký večer.“¹³³

Sestry z komunity vzájemně spolupracovaly v činnosti katechetické. Snažily se vzájemně podpořit jedna druhou. Při přípravě dětí na svátosti sestry intenzivně spolupracovaly. Zde je namísto výrok: *„Všemi způsoby ať se také klade důraz na katechezi bezprostředně, liturgickou.“¹³⁴* Malá zmínka o první svátosti. Je dobré si uvědomit, že svátost křtu byla udělována zpravidla mimo mši svatou. Koncil si přeje, aby obřad svátosti křtu byl vložen do mše svaté. O změně pojednává konstituce Sacrosanctum Concilium takto: *„Ať je upraven obojí obřad křtu dospělých, jednoduchý i slavný, se zřetelem k obnovenému katechumenátu. Do Římského misálu ať je vložena zvláštní mše ‚Při udělení křtu‘.“¹³⁵*

¹³¹KRONIKA IV, r. 1990.

¹³²Srov. Kongregace pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života CIVCSVA, přeložil P. Karel Weichsel SJ, BRATRSKÝ ŽIVOT VE SPOLEČENSTVÍ „Congregavit nos in unum Christi amor“, Řím, SOCIETAS 1994, str. 12.

¹³³ Svědectví 1. Od Anežky Mackové ze 4. 10. 2022.

¹³⁴Zdroj: https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19631204_sacrosanctum-concilium_cs.html, článek č. 35.

¹³⁵Zdroj: https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19631204_sacrosanctum-concilium_cs.html, článek č. 66.

Je zřejmé, že stejně jako její rodina měla vliv na sestru Laetitií, tak i ona působila blahodárně na členy své rodiny. Určitě se za ně modlila,¹³⁶ přinášela oběti a taktéž duchovně doprovázela. Její působení na synovce bylo znatelné, stal se členem kazatelského řádu, kde přijal i kněžské svěcení.¹³⁷ Jaroslav, synovec sestry Laetitie, řeholním jménem bratr Jacek, byl stejně odvážný jako jeho teta. Když se stal knězem, snažil se „*naplňovat podstatu a vznešenost kněžského povolání*“¹³⁸. Je známo o bratru Jackovi, že byl 17. listopadu 1989 na Národní třídě v kostele sv. Voršily v době, kdy probíhala demonstrace. Ve chvílích, kdy tvrdě zasahovalo StB proti pokojně demonstrujícím, otevřel kostel a vpustil studenty, aby se ukryli před násilníky.

A opět jiné svědectví z Chlumce nad Cidlinou od Bohumily Danielové, Markéty Čákové a Moniky Veinlichové z 9. 11. 2022. Monika píše:

“Když mě moje mamka poprosila, abych něco napsala o sestře Laeticii, byla jsem popravdě dost skeptická, že si na něco vzpomenu. Ale pak jsem si já, moje sestra a mamka sedly a začaly jsme listovat starými fotografiemi a vzpomínky se pomalu vracely. A byly to opravdu hezké časy.

Jako malé děti jsme já a moje sestra začaly chodit na náboženství do Chlumce nad Cidlinou. V malém rodinném domku nás přivítaly tři řádové sestry Voršilky. Mezi nimi byla i sestra Laeticie, jeptiška s usměvavými očima. Co si vzpomínám, milovala hudbu. Hrála na kytaru a učila nás zpívat. Postupně nás naučila spoustu krásných písní. Její láska k hudbě byla nakažlivá. Každou neděli jsme chodili na mši do kostela v Mlékosrbech, kde sestra Laeticie hrála na varhany, a občas jsme tady pro zpestření zazpívali naučené písně. Vždy byli všichni nadšení a moc se jim to líbilo.

Moje sestra s mamkou zase vzpomínají na výlety, které pro nás sestry Voršilky uspořádaly. Výlet do Ročova nebo do Polska - Glucholazy a v neposlední řadě výlet do Prahy do Národního divadla na představení Čert a Káča. To byla naše vůbec první návštěva Národního divadla v Praze.

Monika Veinlichová, Markéta Čáková, Bohumila Danielová¹³⁹

¹³⁶Zdroj: https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651207_ad-gentes_cs.html, článek č. 15

¹³⁷ Srov. Svědectví od Sestry Andrey Ondrové z 28. 9. 2022.

¹³⁸Zdroj: https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651028_optatam-totius_cs.html, článek č. 2

¹³⁹ Svědectví z Chlumce nad Cidlinou od Bohumily Danielové z 9. 11. 2022.

Dopis od paní Daniely dal podnět k tomu, že se pozastavíme u listu z 13. prosince 1994 napsaného papežem Janem Pavlem II., jehož výňatek mají sestry vlepený ve své kronice (viz obr. 23) a nás přivedl o tomto adventním čase na myšlenku otevřít tento dopis – List papeže Jana Pavla II. dětem u příležitosti Roku rodiny: *„My děti jsme vyjadřovaly svou radost především zpěvem. Jak jsou krásné a dojemné vánoční písně, které se v tradici každého národa spřádají okolo jesliček! Jaké hluboké myšlenky jsou v nich obsaženy a hlavně jakou radost a něhu vyjadřují vůči božímu Děťátku, které přišlo o Svaté noci na svět!“*¹⁴⁰

Svatý otec Jan Pavel II. v tomto svém listě dětem vzpomíná, že jako dítě vyjadřoval svou radost zpěvem. Také sestra Laetitie se snažila vyjadřovat svou radost zpěvem a zvala k tomu lidi z blízkého i vzdáleného okolí, obzvlášť děti, jak popsala ve svědectví Bohumila.

3.4. Katecheze jako šance

Na své spolusestry a spolupracovnice sestra Laetitie působila a dodávala jim svou horlivostí chuť a nadšení, aby chtěly pracovat jako katechetky. Nosila v sobě apoštolskou jiskru. Tato štafeta „horlivosti“ se zpravidla ve voršilském společenství předává. Sestra Laetitie měla inspiraci kromě jiných, obzvlášť v příkladu své spolusestry Consilie Novákové. Ano, sestra Consilie Nováková byla dobrá pedagožka a v katechezi vynikala. Své didaktické pomůcky nejenže vytvářela svým malířským umem, ale také organizovala různá sympozia na téma katecheze. V místní Církvi byla vzorem a inspirací nejen pro své spolusestry, ale i pro kněze a bohoslovce. O tom svědčí spolupráce na vydání různých didaktických pomůcek a katechizmu.¹⁴¹ Sestra Laetitie a sestra Consilie povzbuzovaly a vedly své spolusestry k aktivní účasti na katechezi. Samozřejmě, i kněží rádi přijímali podněty od sestry Consilie. Věděli, že v oblasti katecheze má jasno. Měla vizi. Nebála se, i když každé angažování se a apoštolské působení bylo velmi nebezpečné. Kněží v sestře Consilii měli pomocníci při apoštolských snahách, taktéž i v sestře Laetitii. o působení sestry Consilie bylo delší psaní v části první kapitoly. Naplňovala slova, jak to přikázal náš Mistr a Pán: *„Jděte a učte... Nechte děti přicházet ke Mně, ... nebraňte jim, ...“* Děti mají mít mnoho místa v srdci toho, kdo je má v péči. Nejen rodič, ale i kněz, vychovatel, učitel, ...katecheta. Děti tak mohou zakoušet lásku a přijetí od řeholníků i kněží. Jak je psáno v dekretu Christus Dominus: *„...kněží se snaží získat pomoc pro katechezi u zasvěcených osob, ...“*¹⁴² Povzbuzení tímto

¹⁴⁰Srov. Obrázková příloha (viz obr. 25).

¹⁴¹ Byla jsem toho účastná ještě za totality v Německu – Erfurt- poznámka autorky práce.

¹⁴²Zdroj: https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651028_christus-dominus_cs.html, článek č. 30

dekretem a při hlubším uvědomování si poslání katecheze, můžeme stvrdit: Jaká radost, že učitelé o Božích pravdách mohou mezi dětmi mluvit a přivádět je ke Kristu.

Ve statistikách (viz obr. 26), které zobrazuje počet přihlášených dětí na katechezi z let 1995 až 1996, je vidět, ze kterých oblastí chlumeckého okolí jsou děti přihlášeny. Je obdivuhodné, že byl zájem o „Radostnou zvěst“. Při apoštolském působení sester byl přítomen kněz Týfa J. z Chlumecké farnosti, který bděl a pomáhal, kde bylo třeba. Vzájemná podpora a úzká spolupráce kněze se sestrami byla z některých zápisů kroniky zřejmá. V diecézi Hradec Králové ke dni 3. 5. 1993 bylo 1 200 000 obyvatel, z toho 450 000 věřících a 440 farností. Právě z těch 450 000 se utvořilo „malé stádečko“, ke kterému přicházely sestry voršilky i sestra Laetitie.

Sestry přicházely k dětem s láskou a samozřejmě s různými katechetickými pomůckami, které pozitivně působily na rozvoj, charakter a poznání dětí, zaměstnávaly jejich myšlenkový svět, a v neposlední řadě jim pomáhaly dozrávat v osobnosti, které jsou zodpovědné. Obzvlášť sestra Laetitie, která měla tvořivého ducha, nemusela daleko pro inspiraci, jak děti zaujmout a přivést k poznání. Podobně to píše Jan Pavel Petr Klvač ve svých vzpomínkách: „*Dětská ilustrovaná Bible, kniha, co nese název Lžíce medu špetka pepře.*“ To byl dárek od sestry Laetitie.¹⁴³

Při katechezi používala pro menší děti hru pexeso. Hra pexeso není jen pro menší děti, i větší a dospělí si ji rádi zahrají. Třibí schopnost zapamatování si, a nejen to, obrázky nebo symboly a číslice zůstávají vtištěné do paměti. Je pravda, že na vytvoření pexesa je potřeba málo prostředků a dá se velmi snadno zhotovit. Malé čtverce papíru a pastelky nebo propiska a k tomu mít téma a může se zvesela hrát a vyhrát. Tuto hru pravděpodobně měla v oblíbě i sestra Laetitie. Když přicházela často mezi menší děti, musela tematiku častěji střídát. Mohu dosvědčit, že pexes měla sestra Laetitie desítky (snad víc než 100). Jak jsem to mohla vidět!¹⁴⁴ Prakticky to vypadalo takto: v krabičkách (od sýru Kiri) měla mnoho balíčků s kartičkami pexes. Kartičky tvořily malé balíčky a ty byly gumičkou dány do balíčku. Tematika balíčku byla různá: svátosti (křest, biřmování, eucharistie, svátost nemocných, svátost smíření, manželství a kněžství - každá svátost měla své kartičky), liturgický rok (Vánoce, Velikonoce, slavnosti, ...), národní světci, ... Podoba pexesa byla pokaždé jiná: *slovo s obrázkem, obrázek s číslem, číslo a slovo*. Pexesa byla barevná. Přitahovala svou nádhernou skladbou barev. Pro dospělé přitažlivé, a což teprve pro děti. Dle vyprávění se

¹⁴³ Srov. Svědectví 1. Jana Petra Pavla Klvače z 31. 10. 22.

¹⁴⁴ Autorka této práce.

všechny pexesa a ostatní katechetické pomůcky rozdaly mezi katechety pražské arcidiecéze. Z obrovského množství pexes se žádné nenalezlo v archívu v klášteře sester voršilek.

Každá činnost katechetky je vyčerpávající. Dítě potřebuje vždy celého člověka. Ať je to rodič, učitel, trenér, katecheta, ..., každý z nich potřebuje pro svou činnost nabírat novou energii a inspiraci. Sestry katechetky z Chlumce nad Cidlinou, mezi nimi i sestra Laetitie, si jely pro povzbuzení do Hradce Králové na setkání řeholnic s Otcem biskupem Karlem Otčenáškem dne 2. 2. 1996 v Hradci Králové. Sestry byly tak nadšené, že slova, kterými je Otec biskup povzbuzoval, zaznamenaly do své chlumecké kroniky:

„Jak může řeholní osoba přispívat světu? Obětí. Kde není obětí, tam upadá i vitalita a schopnost jednat.“

„... mladá generace požaduje svobodu, důvěru, ale už ne autoritu. ... Jak u řeholní osoby, tak u křesťana je nutná poslušnost víry. Vzorem poslušnosti je Panna Maria. ... Milujme církev, i když v jejím lůně roste vše možné.“¹⁴⁵

Protože sama žije ve spojení s otcem biskupem, také dopřává dětem, aby mohly i ony vnímat bohatost a velikost církve, přivádí děti na setkání s otcem biskupem.¹⁴⁶

3.5. Misijní poslání

První svatě přijímání v Chlumci (viz obr. 28) a sestra Laetitie mezi dětmi (viz obr. 29).

Mnohokrát sestry viděly a s plným vědomím mohly potvrdit, že Česká země má oblasti, které se mohou nazvat misijními. Povzbuzené koncilním dokumentem, v němž se připomíná, že „Církev má úkol hlásat národům Krista, má tak činit při kázáních, a také katechezích. Toto poučování má vzbudit zájem, aby se do služby radostné zvěsti přihlásili noví dělníci, kteří by šli rozsévat semeno Slova.“¹⁴⁷ Sestry povzbuzovaly mládež, aby se také zapojovala do služby Radostné zvěsti.

Svědectví mladého muže, jehož příspěvek jste už výše četli o domku v Chlumci, je dosvědčením toho, že sestra Laetitie zasívala poselství Evangelia, jak o tom mluví dokument II. vatikánského koncilu v dekretu Ad gentes. Své poslání plnila se stejným nasazením, jako to činí misionáři v misijních územích. Hlásala Krista všemi možnými způsoby. Kristus Ježíš byl ústřední bod jejího života i působnosti. Mladík, který chodil k sestře Laetitii na

¹⁴⁵Srov. OBRAZOVÁ PŘÍLOHA, (už vzpomínaný viz obr. 12)

¹⁴⁶ Srov. OBRÁZKOVÁ PŘÍLOHA (viz obr. 27)

¹⁴⁷Zdroj: https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651207_ad-gentes_cs.html, článek č. 39

katecheze, po několika málo desetiletích na ni vzpomíná s láskou a vděčností. Život pod vedením sestry dostával novou orientaci, jak píše. Katechezí byl veden ke Kristu. Vzpomíná na to:

Psal se rok 1989. Do naší třídy vešla soudružka učitelka, myslím, že to bylo prvním ročníku, a sdělila nám s krásným výrazem ve tváři, cituji: „Už mně nemusíte říkat ‚soudružko učitelko‘, ale ‚paní učitelko‘.“ Tento rok se zapsal i do mé paměti, protože jsem vycítil, že lidé okolo mě jsou veselejší a plní radosti. Nechápal jsem, proč, ale byl jsem šťastný s nimi. Jak přicházely změny k lepšímu, pak i nabídky čehokoli z širokého okolí, tak se stalo, že jednoho dne přišla třídní učitelka Hana P. s otázkou, zda by měl někdo zájem o náboženství. Pochopitelně jsem nevěděl, o čem to je. Myslím, že ani moji dva spolužáci..., kteří se jako jedni z mnoha přihlásili. Ovšem museli jsme jako děti přijmout to, že výuka náboženství bude až po skončení vyučování.

Opravdu už nevím, jak začala první hodina, ani jak začalo samotné seznámení s milou paní, která nás učila náboženství po skončení školní výuky. Co vím jistě, že její přítomnost a její vystupování bylo vždy nadmíru milé. Jméno této milostivé řeholní sestry je Laeticie Popelová. Ano, to byla žena, která ukázala dětem, jak se mohou nekonečně radovat a zpívat písně, třeba o hvězdách.

Dnes je to již úsměvné; když nás např. učila správnému děláni kříže, tak spolužák Ivan M. řekl místo slova AMEN, KAMEN, ale ani já, ani spolužačka Marie Š. jsme se tomu nesmáli.

Hodiny náboženství, jak už jsem uvedl, se uskutečňovaly na základní škole, a to vždy dvakrát týdně po vyučování, v obci Nové Město, velmi blízko města Chlumeck nad Cidlinou, odkud je rodákem dobře známý Václav Kliment Klicpera. Kdo měl zájem, pak mohl navštěvovat i společenství sestřiček v Chlumci nad Cidlinou, kde v ulici Riegrova, nedaleko nádraží, stál dvojdomek s č.p. 209. Přijížděl jsem tam každou sobotu vlakem, avšak vždy v doprovodu jedné z mých starších sester, Boženy či Karly. Tam nás sestry voršilky vyučovaly katechezi a občas nás nechaly zhlédnout biblický příběh na VHS. Ano, napsal jsem sestry. Pamatuji si jen dvě, sestru Marii a sestru Laetitiu. Obě sestry byly laskavé a hodné, ale v mém srdci „zakotvila“ sestra Laetitie. Byl jsem s ní více spjat, už jen pro to, že ona byla ta, která dojížděla za třemi žáky do naší školy. Sestru Marii jsem znal spíše od vidění, působila na mě přísnějším dojmem.

Sestra Laetitie si uměla k sobě přivínout děti pouhou řečí, měla totiž výrazné hlásky, a sice hlásku „k“ a „s“. Ty pak v kompozici jejích slov doléhaly do uší všech přítomných. Člověk skutečně cítil z těch slov pochopení, lásku, a také dojem, že s Laetitií můžeme dokázat cokoli.

Jak vypadala sestra Leatitie? Řeholní oděv, jaké nosí mnoho sester, a na hrudi mohutný kříž, nosila dioptrické brýle, laskavý hlas s jejím úsměvem na každou cestu nikdy nechyběl. Konstatuji, že v obličejí měla vrásky pouze od radosti, jiné vidět nebylo. Malá vzpomínka na ženu velkého ducha.¹⁴⁸

Přečtení takového svědectví pro toho, kdo žil v totalitním režimu zní jinak, než pro toho, kdo jen slyšel o tom, co se dělo. Ovšem, svědectví Jana Petra Pavla, je mimořádné v tom, že on popisuje zlom z totality ke svobodě. Plně si uvědomoval tento rozdíl, žít ve svobodné nebo nesvobodné zemi. Tyto vzpomínky v něm rezonují stále. Díky sestře Laetitii jsou živé! Jen ve svobodě se dá svobodně pracovat.

V článku níže je zmínka o setkání dětí se sestrou Laetitií v srdci diecéze. Jestli na tomto setkání, byl i mladý muž – tehdy jako chlapec, to se možná dozvíme...

3.6. Děti v srdci diecéze

Na obrázku č. 25 je sestra Laetitie mezi dětmi. Společně se zúčastnili diecézního setkání dětí. Sestra vzala sebou několik dětí z farností, které znala a které vyučovala. Uváděla je do širšího společenství místní Církve – do diecéze. Sestře opravdu záleželo na tom, aby děti viděly, jak společenství víry je i za hranicemi farnosti. To, co prožívala sama a jak žila v sepětí s Církví a pro Církev, toužila dát zakusit i dětem, které jí byly svěřeny. Učila je nejen pravdám víry, ale uváděla je do společenství rodiny Církve. Pomáhala dětem se otevírat pro větší společenství Církve. Aby viděly, že nejsou ve víře osamocené. Společenství víry mezi dětmi a mládeží se v současné době utvrzuje tím, že probíhají pravidelná setkání na úrovni farním, diecézním, národním a mezinárodním. Tato tradice trvá už několik let.

O jednom setkání v srdci diecéze, které sestra Laetitie absolvovala s dětmi, se můžeme dočíst:

„6. června se na diecézní setkání dětí s Otcem biskupem sjelo do Hradce Králové asi 300 dětí z necelých čtyř desítek farností naší diecéze, připravuje je každý rok katechetické

¹⁴⁸ Srov. Svědectví 1. Jana Petra Pavla Klvače z 31. 10. 22.

středisko s týmem spolupracovníků. Zajímalo nás, odkud děti přijíždějí, a proto jsme si letos udělali malou statistiku. Některá čísla by mohla zajímat i vás.

- Nejpočetnější výpravy přijely z Dolní Čermné (38 dětí), Litomyšle (34) a z Humpolce (25),
- Ze tří největších farností naší diecéze (co do počtu věřících navštěvujících v neděli bohoslužby) přijelo: z Pardubic 6 dětí, z Hradce Králové máme zaznamenanu účast 1 dítěte a z Náchoda 2 děti.
- Nejmladší účastníci byli předškolního věku, nejstarším bylo asi 14 let.
- V doprovodu dětí z farností nebyl ani jeden kněz (kromě P. Janoucha, který vedl program).

Setkání začalo tradičně v katedrále Ducha Svatého společnou mší svatou s Otcem biskupem. Pro děti ji letos sloužil Otec biskup Karel Otčenášek a byla to jeho historická mše svatá. Naposledy ji totiž celebrou jako sídelní biskup naší diecéze. Krátce po jejím skončení přijal návštěvu papežského nuncia Giovanniho Coppy.¹⁴⁹

Podrobně popsané setkání je inspirativní. Může být inspirován i ten, kdo tyto řádky čte.

Zpravidla každé setkání, které je organizováno kýmkoli, bývá náročné. Mnozí to znají z podobných akcí. Sestra Laetitie si uměla hravě poradit s každým setkáním, neboť měla organizačního ducha. Uměla si organizovat čas, prostředky, a také si poradila s dětmi, které vyžadovaly mnoho energie, jak už jsme četly ze svědectví. Přesto si někdy potřebovala odpočinout. S. Laetitie si zaslouženě na závěr školního roku užila rekreaci s dětmi (viz obr. 30).

3.7. Katechetické pomůcky a svědectví

Po Sametové revoluci vznikla náhlá potřeba katechetické výchovy a tvorby učebnic i pomůcek pro katechezi. Sestra k výrobě pomůcek maximálně využila dostupných prostředků tohoto období, zejména papíru. Do nedávné doby se dochovala řada deskových her s náměty katechezí, které byly nabídnuty po její smrti katechetům v praxi. Rádi je přijali pro svou práci.

13. 9. 1999 S. Laetitie odjíždí z Chlumce nad Cidlinou do Prahy.¹⁵⁰

¹⁴⁹ KRONIKA IV. - neuvádí rok.

¹⁵⁰ Srov. OBRAZOVÁ PŘÍLOHA (viz obr. 31)

Marie Hojná, paní učitelka ze ZŠ sv. Voršily v Praze, píše o prvním a současně posledním dopise, který zaslala sestra Laetitie krátce před svou smrtí, toto:

Měla jsem to štěstí, že jsem se setkala na škole se S.Laetitií. Setkání s ní bylo vždycky pro mě svátkem. Její laskavé a moudré srdce, vřelé slovo a úsměv na tváři, to vše ji charakterizuje a na to se nedá zapomenout. Měly jsme se moc rády. Krátce před svou smrtí mi napsala první a poslední dopis. Víím, že se za mě určitě přimlouvá. ¹⁵¹

List se zatím nenalezl. Doufejme, že stejná nebo podobná korespondence se ještě může nalézt.

O Kanonické misi:

Kanonické mise, které S. Laetitie dostala k tomu, aby mohla být katechetkou, která je vyslána církví učit děti a přivádět je ke Kristu. Hlásat Radostnou zvěst jak přikazuje Kristus svým: „Jděte a hlásejte, ... učte je zachovávat, ... dávejte a nepočítejte, ... „odrývejte to, co jsem dostal od svého Otce“. S. Laetitie naplňovala v dostatečné míře vše, co svatá Církev od ní žádala. Její velkodušnou službu Božímu království Církev svatá zpečetřovala tím, že udělila sestře Laetitii Kanonickou misi.¹⁵² Toto pověření ke katechizování se zpravidla obnovovalo po určité době. Na základě Kanonické mise mohla vyučovat děti náboženství nebo vést katecheze.

Přehled katechetického působení sestry Laetitie ve školách a ve farnostech v jednotlivých obdobích podáváme níže. Přepsané hlavní údaje smluv z archivu vytvořily přehlednou tabulku katechetky sestry Laetitie, kde je uvedeno: místo kde působila, v jakém období a kolik vyučovacích hodin. Tedy, přehled byl utvořen ze smluv, které byly podepsány s vedením. (Pro objasnění - na smlouvách nebyly vždy všechny údaje uvedeny.) Tabulka níže podává přehled kde, kdy a kolik hodin sestra Laetitie jako katechetka učila. Zachycuje výuku v Chlumci nad Cidlinou, Běrunicích, Lovčicích, Lužci nad Cidlinou, Krátonohách a v Praze:

¹⁵¹ Svědectví M. Hojné z 1. 11. 2022.

¹⁵² Kanonická mise, (viz obr. 32).

CHLUMEC NAD CIDLINOU

MÍSTO	OBDOBÍ
Běrunice	1991
Chlumeck nad Cidlinou	1991
Chlumeck nad Cidlinou a Lovčice	1992/1993
Chlumeck nad Cidlinou	1993/1994
Chlumeck nad Cidlinou	1994/1995
Běrunice, Lovčice, Lužec nad Cidlinou	1994/1995
Běrunice, Lovčice, Lužec nad Cidlinou	1996/1997
Chlumeck nad Cidlinou	1997/1998

CHLUMEC NAD CIDLINOU

MÍSTO	OBDOBÍ	HODIN
ZŠ Běrunice	1991	2 hodin týdně
ZŠ Běrunice	1992	1 hodin týdně
ZŠ Lovčice	1993	1 hodin týdně
ZŠ Lovčice	1993/1994	1 hodin týdně
ZŠ Lužec nad Cidlinou	1993/1994	2 hodin týdně
ZŠ Chlumeck nad Cidlinou	1994/1995	/
ZŠ Chlumeck nad Cidlinou	1995/1996	/
ZŠ Lužec nad Cidlinou	1996/1997	2 hodin týdně
ZŠ Běrunice	1996	2 hodin týdně
ZŠ Kratonohy	1998	/
ZŠ Lužec nad Cidlinou	1999	/

PRAHA		
MÍSTO	OBDOBÍ	HODIN
Základní církevní škola	1999	8 hodin měsíčně
Základní církevní škola	2000	3 hodin měsíčně
Základní církevní škola	2000	8 hodin měsíčně
Základní církevní škola	2000	9 hodin měsíčně
Základní církevní škola	2000	12 hodin měsíčně
Základní církevní škola	2000	16 hodin měsíčně
Základní církevní škola	2000	18 hodin měsíčně
Základní církevní škola	2001	5 hodin měsíčně
Základní církevní škola	2001	6 hodin měsíčně
Základní církevní škola	2001	8 hodin měsíčně
Základní církevní škola	2001	10 hodin měsíčně
Základní církevní škola	2001	16 hodin měsíčně
Základní církevní škola	2002	4 hodin měsíčně
Základní církevní škola	2002	5 hodin měsíčně
Základní církevní škola	2002	6 hodin měsíčně
Základní církevní škola	2002	10 hodin měsíčně
Základní církevní škola	2002	16 hodin měsíčně
Základní církevní škola	2002	24 hodin měsíčně

PRAHA	
MÍSTO	OBDOBÍ
MŠ a ZŠ u kostela sv. Vojtěcha	12. 9. 2002 – 30. 6. 2004

Přehledná tabulka o působení katechetky sestry Laetitie

Je přáním koncilu, aby se o výchovu a vydržování katechistů přiměřeným způsobem starala Posvátná kongregace pro šíření víry pomocí zvláštních podpor. Jestliže se to bude zdát potřebné a vhodné, ať se založí Dilo pro katechisty. Církve také budou vděčně uznávat velkodušnou práci pomocných katechistů, jejichž pomoc budou potřebovat. Ti ve svých obcích řídí modlitby a vyučují. Je třeba řádně se postarat o jejich naukovou a duchovní výchovu. Kromě toho je žádoucí, aby tam, kde se to ukáže jako vhodné, bylo katechistům s dobrou přípravou udělováno kanonické pověření při veřejné liturgické slavnosti, aby konali službu víře s větší autoritou u lidu.¹⁵³

Paní ředitelka z Mateřské školy sv. Voršily v Praze mi velkodušně poskytla fotografie a své svědectví o sestře Laetitií. (viz obr. 33)

Od roku 1999 docházela do naší MŠ sr. Laetitia na krátké katecheze. Pracovaly jsme spolu u tříletých dětí podle „Sedmikráska“ od pátera Kani. Byla obdivuhodná. Ve svém věku byla aktivní a pozitivně naladěná. Ráda hrála na kytaru a doprovázela nás tak při zpěvu, a to nejen křesťanských písní. Sestra na našich společných setkání rozdávala lásku a věčný úsměv. Byla plná porozumění a úcty ke každému, jak k dětem, tak i k dospělým.

Sprátelily jsme se i osobně. Měla jsem k ní velkou důvěru, proto jsem se jí mohla svěřovat s duchovními otázkami, na které jsem dostávala odpověď či radu. Vzpomínám na ni s láskou!

Anna Luňáčková¹⁵⁴

Praha – S. Laetitie v mateřské škole (viz obr. 34).

Obrázky ze školky, které děti malovaly, se vracely k S. Laetitií, která pro děti žila a tvořila. Jak poznamenává Anežka Macková: Když byla S. Laetitie ještě při síle, malovala obrázky dětem. Když už byla nemocná, děti zasílaly namalované obrázky sestře do nemocnice. *Já už nevím, co ti mám ještě napsat. Sr. učila náboženství ve voršilské školce, slyšela jsem, že dovede děti oslovit, mají ji rády, což dosvědčovaly i jejich namalované obrázky, které jsem jí nosovala při jejich pobytech v nemocnici. Dále učila náboženství ve škole na 2. stupni, kde děvčata byla zvědavá, jaké má vlasy pod závojem. A tak jednou při odchodu ze třídy jí závoj strhly. Sestra plakala, ale dozvěděla se to třídní učitelka děvčat a byla za to 3 z chování, protože*

¹⁵³Zdroj: https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651207_ad-gentes_cs.html, viz článek č. 17

¹⁵⁴ Svědectví A. Luňáčkové z 19. 9. 2022.

to byla, dle učitelky, urážka i na cti sestry ¹⁵⁵ Určitě ne jeden obrázek od dětí sestru Laetitii zahrál u srdce, ale i jejich láska, kterou děti měly k sestře Laetitii, protože zpravidla děti dávají do namalovaného obrázku všechno.

3.8. Hudební tvorba

Sestra Laetitie měla velmi dobrý hudební sluch. Své schopnosti k hudbě rozvíjela a také jimi sloužila tím, že s mnohými dětmi nacvičovala zpěvy a doprovázela na hudební nástroje při různých příležitostech. Dovedla potěšit a vytvořit harmonickou a radostnou atmosféru. Nebyla pro ni obtíž „strhnout“ k radostnému zpěvu přítomné, jak jsme o tom četli ve svědectvích. Na hodinách katechezí (ve škole, školce, na táborech) hrála na flétnu, klavír, kytaru a citeru. Na harmonium v klášteře doprovázela při liturgické modlitbě. Často hrávala při bohoslužbách v různých chrámech na varhany. Zhudebnila žalmy ke společné liturgické modlitbě a písně k různým příležitostem (viz obr. 35). v oblasti hudby se vzdělávala tím, že navštěvovala různé kurzy, toto je zaznamenáno autorkou kroniky:

*19. 11. 1967 Naše S. Laetitie jede do Mariánských Lázní na hudební kurz, který probíhá v tamějším charitním lázeňském domově a je řízen a veden v po koncilním duchu.*¹⁵⁶

*25. 6. 1971 S. Laetitie odjíždí do Polska k našim spolusestrám na dovolenou. Bude tam absolvovat kurz zpěvu a hry na kytaru.*¹⁵⁷

*14. 11. 1971 S. Laetitie zúčastnila se v těchto dnech hudebního kurzu, který vedl na Moravě Otec Olejník.*¹⁵⁸

*2. 11. 1977 Památku zemřelých jsme oslavily v kostele. S. Alberta Průšová, S. Laetitie Popelová a S. Pavla Bučková byly ještě v Lenešicích hrát a zpívat.*¹⁵⁹

*22. 11. 1979 Odjela do Krakova k našim sestrám S. Laetitie Popelová, kde je liturgické symposium – vrátí se 27. listopadu.*¹⁶⁰

¹⁵⁵ Srov. Svědectví 3. Od Anežky Mackové ze 17. 10. 2022.

¹⁵⁶KRONIKA I, 19.11.1967

¹⁵⁷KRONIKA I.

¹⁵⁸KRONIKA I.

¹⁵⁹KRONIKA II.

¹⁶⁰KRONIKA II.

23. 2. 1982 v Lounech se konal koncert Petra Ebena, kterého se zúčastnily S. Alberta Průšová, S. Terezita Kropáčková, S. Mediatrice Hodíková, S. Laetitie Popelová a šoférka S. Pavla Bučková. – Odnosly si hluboký umělecký zážitek, o který se snažili s ostatními členkami komunity rozdělit.¹⁶¹

Sestra Nives Folprechtová vzpomíná na sestru Laetitii jako na osobu s milou a radostnou povahou. Vzpomínky přesně vystihují charakter a osobnost naší milované sestry Laetitie. Závěr vzpomínek na život a poslání katechetky je uveden ve svědectví sestry Nives:

Vzpomínky S. Nives Folprechtové na S. Laetitii Popelovou:

Její jméno charakterizovalo velmi dobře její milou a radostnou povahu. Byla vždy laskavá, tichá, pokorná, nikdy jsem ji neviděla „uraženou“, našťvanou, ...

Pamatuji se na ni už jako na řeholní kandidátku, když s námi hrávala vybíjenou. Byla velmi obratná a přitom veselá. Míč většinou mrštně přeskočila nebo se mu vyhnula... Sloužila jsem s ní mnoho let u dětí v psychiatrické léčebně v Ročově u Loun. Ona byla na oddělení nejmladších – asi do 10 let, já u starších. Byla velmi tvůrčí, vynalézavá s dětmi při vycházkách a často i navíc v tělocvičně, ale hlavně trpělivá a laskavá při jejich výchově. Pořádala s nimi vystoupení při různých slavnostních příležitostech, např. při MDŽ, jak se nazýval za komunismu Svátek matek. Pamatuji se, jak s dětmi namalovala velké slunce, z něhož kolem jako paprsky děti držely stuhy, tančily a přitom zpívaly: „Přišlo jaro se sluníčkem, zem otvírá zlatým klíčkem. Všechno se raduje, zpívá a tancuje, jaro vítá...“

Mám na ni jen hezké vzpomínky. Věřím, že už se těší z Boží lásky na věčnosti, když ji tak hojně rozdávala za svého života, zvláště řeholního..¹⁶²

V příloze fotografie je pořízená z Propria ke cti svaté Anděly, zakladatelce sester voršilek. Název skladby: Chvály svaté Anděly.¹⁶³ Sestra Laetitie se raduje, že může mít účast na díle svého Stvořitele, a i tím že zhudebňuje díla a může hrát na hudební nástroje (viz obr. 37).

¹⁶¹KRONIKA II.

¹⁶² Svědectví z Jiřetína pod Jedlovou S. Nives Folprechtové z 28. 9. 2022.

¹⁶³ Srov. PROPRIUM (viz obr. 36).

4. Závěr

Uvědomuji si, že bakalářská práce, kterou jsem napsala o sestře Laetitii Miladě Popelové z řádu svaté Voršily, je jen splnění slibu, který jsem sestře Laetitii dala. Bylo to v okamžicích, kdy rakev s jejími ostatky byla vynášena z kostela sv. Voršily v Praze. Ano, řekla jsem v srdci sestře Laetitii, že o ní budu psát. Tehdy jsem stála před kostelem poblíž sochy sv. Jana Nepomuckého, který byl „svědkem“ mého slibu. v těch chvílích jsem netušila, jak a kdy se to uskuteční. Pohřeb byl 7. 12. 2007. Sestru Laetitii jsem vnímala jako osobu, která celou bytostí mluvila o Kristu. Toto její obdarování i spojení s Kristem a také hlásání radostné zvěsti i službu bližnímu jsem v této práci popsala. Vyprávění a psaní o tom, jak sestru Laetitii lidé znali, co s ní prožili, a také jak vnímali její pedagogickou činnost, bylo a je důležité. Touto prací jsem toužila sestru Laetitii představit jako osobnost katechetky, jako člověka, který hovoří o Kristu (i po své smrti), rovněž jako vzor člověka, který svěřené dary užíval zcela pro službu Církve a k Boží oslavě.

Porovnáním výsledků mého zkoumání s principy formulovanými adhortací *Catechesi tradendae* jsem došla k těmto závěrům:

- Katecheze je základní povinností církve. Kristus, přikázal apoštolům učit národy a z toho posláním vznikl pojem katecheze, která má seznamovat všechny lidi s Ježíšem skrze Ducha svatého:

Už od samého počátku svého života se sestra Laetitie, díky rodinnému zázemí, setkávala s křesťanstvím. Slyšela o Kristu. Zmínka o přijetí první svátosti z kronik je toho svědectvím, (více zmínka v 2. kapitole). Jako dítě k víře byla vedena a ve víře vychovávána a její podnikavý, empatický a tvořivý temperament ji popoháněl k tomu, aby byla blízko Bohu a přibližovala Ho lidem. Nemałym impulzem bylo pro ni v dospívání setkání se sestrami voršilkami, které určitě byly pro ni inspirací. Takže osobní předpoklady a vzory se v ní setkaly, a proto ji její apoštolská vášeň doprovázela celý život, dle svědectví těch, kdo o ní psali a také kdo jí znaly, jako i autorka této práce. Celou svou bytostí naplňovala Kristova slova, která řekl apoštolům: „Jděte a uče!“

Sestra Laetitie naplňovala v dostatečné míře vše, co svatá Církev od ní žádala. Toto posláním mohla naplňovat na různých místech: škola, školka, klášter, fara, zahrada, ... Učila s radostí, nadšením, horlivostí a také vkládala do nauky všechnu um, který ve svém bytí nosila. Její spolupráce s milostí Boží svědčí o síle působení. Bylo patrné, že naslouchala Duchu svatému. On, Duch Boží, působil s ní. Byla Duchu svatému oddaná, s věrností působila v Církvi. Ráda

spolupracovala se spolusestrami, kněžimi, rodinami. Mládež uměla podchytit a dát jí naději a hledat s ní dobré podněty pro jejich životy. K dětem se uměla sklánět celou svou bytostí. Svou radostností dodávala životu lehkost. Pravdy o Pánu Bohu si nenechávala jen pro sebe.

- Cíl katecheze je uvést někoho do vztahu s Kristem. Nově vnímaná katecheze musí být christocentrická, tj. mít ve svém středu Ježíše Krista:

Středem života sestry Laetitie byl Kristus. Život, který ona sama prožívala ve vztahu s Kristem, sdělovala při svém apoštolském působení. Věrně naplňovala nejen sliby křestní a řeholní, ale vynikala ve vztahu k bližním v tom, když něco slíbila, vždy se to snažila splnit. Jako osobnost a „žena slova“ mohla s větší jistotou a nasazením přicházet k druhému člověku a nabídnout mu tentýž vztah, který ona sama intenzivně prožívala. K tomu i své vlohy i um, při tvorbě katechetických pomůcek dávala do světla milosti, ve kterém sama byla ožívována – Kristovou láskou.

- Každý katecheta má zrcadlit Kristův život, příklad a jeho slova: „Jděte, učte a křtěte ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého“, celé katechetické úsilí má být zaměřeno tak, aby si věřící vytvořil vztah s Kristem.

Sestra Laetitie zanechala své svědectví o tom, jak prožívala utrpení spojené s jejím zdravotním stavem, jak je popsáno v kap. 2.5. této práce.

Mnoho dětí připravila na přijetí iniciačních svátostí. Jak je patrné, byla inspirátorkou pro děti i mladé lidi, aby jejich život byl kvalitnější. Některé přiváděla k hlubšímu zamyšlení se nad otázkami: „Jak prohloubit vztah ke Kristu? Jak se dát do služby církve? Jak sama říká: „Obětovala své utrpení za dorost řádu.“ v podstatě celý svůj život věrně prožívala vztah s Kristem. Mohu říci s těmi, kdo o jejím životě napsali svědectví, že skutečně žila s trpícím Kristem.

- Na mnoho otázek, které se objeví v katechezi, dává odpověď vždy Duch svatý. Synodální Otcové se jím nechávají vést a tím se celá církev stává plodnou a přináší plody. Tyto plody vzbuzují obdiv ve světě:

Jak je patrné ze svědectví, sestra Laetitie žila v klášteře, ale svůj život nechávala korigovat milostí. Přizpůsobovala se prostoru a času. Nedala se zmást různými zprávami, které byly zneklidňující, chaotické, zastrašující, těch bylo za vlády komunistického režimu bohatě. Sestra Laetitie si šla svou vnitřní cestou. Klidným a rozhodným a věrným působením hlásala Krista, ať to bylo vhod či nevhod. Nechala se vést intuicí a také byla vedena kněžimi, ať při přijímání svátostí nebo při rozhovorech. Jak je známo, ptala se představených, aby její

katechetická činnost se shodovala s řeholním životem. Aby poslání celého jejího života bylo v harmonii. Snad se nebudu mýlit, když napíšu, že byla věrná vnuknutím Ducha svatého a že byla vedena Duchem svatým, Jeho radami. Byla v hojnosti obdarována dary Ducha svatého.

S. Laetitie svým charismatem tvořivosti, vynalézavostí a dalšími se snažila o rozvoj celého člověka. Přistupovala ke každému dítěti zvláště, s pochopením, empatií a povzbuzením. Byla obratná v psychologii. K dětem s většími potřebami v psychiatrické léčebně přistupovala s vynalézavostí. Věděla, jak dítě zaměstnat, zaujmout a pomoci mu k snadnějšímu prožívání života. Používala metodické prostředky dříve, než se s texty dokumentů II. Vatikánského koncilu mohla seznámit. Když pracovala s dětmi, často používala prostředky, které v té době ještě nebyly zaužívané. Sama si je vytvářela – kresby, zpěv, skladby, hra na hudební nástroje. K dětem vždy přistupovala s láskou. i když někdy nemohla přímo působit jako katechetka, přesto se snažila působit na děti přirozeně-lidsky tak, aby se v nich rozvíjel lidský rozměr. Její bohatou činnost jsem popsala v této práci.

Později, když už bylo možné dostat se k jednotlivým závěrům/výnosům II. vatikánského koncilu, jak uvádět děti do vztahu k Bohu a jak jim pomáhat na cestě k jeho poznání, se sestra Laetitie dál ve své katechezi rozvíjela. Její přístupy a metodika byly v souladu s doporučeními a závěry koncilu a následné synody o katechezi. Obsah těchto dokumentů povzbuzoval sestru Laetitii k většímu zápalu pro službu bližnímu, zvláště při katechezi u těch nejmenších. O tvořivosti se zmiňují ve svědectvích ty, co se sestrou Laetitií žily a působily. Sestra Nives Folprechtová ve svém svědectví z 28. 9. 2022 poznamenává, že sestra Laetitie byla „velmi tvůrčí“.

Z toho je patrné, že její metoda nebyla omezená, jak už jsem poznamenala výše (uměla zpívat, hrát na hudební nástroje, skládat texty a také je zhudebnit, malovat a hezky psát). Tyto dovednosti jí pomohly k tomu, že byla víc empatická a skláněla se k dětskému světu. Ještě s větším nasazením a zápalem působila po Sametové revoluci, když mohla svobodně dávat svůj čas a síly do šíření Božího království. Byla apoštolkou. Svými tvůrčími schopnostmi a charismatickou osobností dovedla zprostředkovat lidskost, pravé hodnoty a také nauku Církve. Inspirovala k lepšímu životu nejen děti, ale také rodiče dětí a celkově lidi, kteří ji obklopovali.

Mnoho jsem se dověděla o sestře Laetitií z kronik archivu sester voršilek v Praze. Snažila jsem se zpracovat bohatou dokumentaci. Povedlo se jen malou část v této práci uvést. Ráda

bych pokračovala a dávala dál k nahlédnutí něco z jejího bohatého, charismatického života a apoštolského působení, pokud mi čas a okolnosti dovolí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Archivní dokumenty

Všechny kroniky, obrazová příloha a osobní dokumenty pochází z Archivu Českomoravské provincie Římské unie řádu svaté Voršily, Ostrovní 139/11, 110 00 Praha 1 – Nové Město.

KRONIKY:

- KRONIKA i – Komunita Vratislavice – Ročov od 1. 10. 1966 – 30. 12. 1974
- KRONIKA II – Komunita Ročov 3. 1. 1975 – 30. 11. 1984. (1975 Rok obnovy a smíření)
- KRONIKA III – Komunita Ročov 1984 – 1985
- KRONIKA IV – Komunita Chlumec n. Cidlinou 1984 – 1999

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA:

- OBRAZOVÁ PŘÍLOHA i – Ročov 1966 – 1986
- OBRAZOVÁ PŘÍLOHA II – Působení sester O. S. U. v Chlumci nad Cidlinou 1990 - 1994
- OBRAZOVÁ PŘÍLOHA III – Fotodokumenty 1994 – 1995
- OBRAZOVÁ PŘÍLOHA IV – Chlumec nad Cidlinou a Lužec nad Cidlinou 1994 - 1997
- OBRAZOVÁ PŘÍLOHA v – Působení sester O. S. U. v Chlumci nad Cidlinou 1998 – 1999

OSOBNÍ DOKUMENTY:

- křestní list, curriculum vitae, závěť, parte
- vysvědčení školní + maturitní, z katechetického kursu 90 – 93
- pracovní činnosti
- jmenování pro služby v komunitě, diplomy slibů
- kanonické mise ke katechetické službě a výuce náboženství

Texty z kronik přepsaly a fotografické záznamy udělaly: Patricie Zálesáková a Barbora Güntherová. Datum a místo: říjen – listopad 2022 v Praze.

Osobní písemná svědectví

Svědectví od Bohumily Danielové, Markéty Čápové a Moniky Veinlichové z 9. 11. 2022.

Svědectví 1. od sestry Ludmily Pavly Bučkové z 11. 9. 2022.

Svědectví 2. od sestry Ludmily Pavly Bučkové z 12. 9. 2022.

Svědectví 3. od sestry Ludmily Pavly Bučkové z 3. 10. 2022.

Svědectví 1. od Anežky Mackové ze 4. 10. 2022.

Svědectví 2. od Anežky Mackové z 15. 10. 2022.

Svědectví 3. od Anežky Mackové ze 17. 10. 2022.

Svědectví od sestry Andrey Ondrové z 28. 9. 2022.

Svědectví 1. od Jana Petra Pavla Klvače z 31. 10. 22.

Svědectví 2. od Jana Petra Pavla Klvače z 1. 12. 2022.

Svědectví od M. Hojné z 1. 11. 2022.

Svědectví od A. Luňáčkové z 19. 9. 2022.

Svědectví od sestry Nives Folprechtové z 28. 9. 2022.

Publikace

JAN PAVEL II. Catechesi tradendae. Řím, 1979

Kongregace pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života CIVCSVA, „*Congregavit nos in unum Christi amor*“ Řím 2. 2. 1994, z německého textu přeložil P. Karel Weichsel SJ v březnu 1994, Bratrský život ve společenství, Řím, SOCIETAS 1994

ZÁKLADNÍ MODLITBY, Matice Cyrilometodějská s. r. o., jako svou 717. publikaci, Olomouc 2010.

S. CORNELIA MULLER-FREUND, S. BRIGITTE WERR, Modlitba s Andělou Merici, 1. vydání. Paulínky: Praha, 2001.

ZIMMERMANNOVÁ MARIE, Vývoj katechetiky v českých zemích v letech 1920-1994. Pavel Mervart, 2017

Internetové zdroje

<https://www.tkkbs.sk/view.php?cislocianku=20210728026>>

<https://www.srdcomposlovensku.sk/tatry/kastiel-batizovce>

<https://temata.rozhlas.cz/historie-chramu-a-klastera-v-hejnicich-8015993>>
<https://www.srdcomposlovensku.sk/tatry/kastiel-batizovce>
<https://cs.wikipedia.org/wiki/Hejnice>
<https://cs.wikipedia.org/wiki/Ro%C4%8Dov>>
<https://cs.wikipedia.org/wiki/Říkovice>
<https://www.pametnaroda.cz/cs/folprechtova-kveta-nives-20130928-0>>
https://www.lidovky.cz/domov/tak-slabi-tak-ubozi.A061101_213731_ln_bezpravi_vvr
<https://www.pametnaroda.cz/cs/magazin/mista/misto-nemcu-cesi-z-klastera-vezeni-dvacate-stoleti-obratilo-hejnice-naruby>>
<https://www.e-region.cz/magazin/13102016-vorsilky-budou-v-lounskem-muzeu-vzpominat-na-rocovsky-klaster>>
<https://cs.wikipedia.org/wiki/B%C4%9Brunice>>
<https://www.berunice.cz/obec-7/zs-berunice/>>
[https://cs.wikipedia.org/wiki/Lov%C4%8Dice_\(okres_Hradec_Kr%C3%A1lov%C3%A9\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Lov%C4%8Dice_(okres_Hradec_Kr%C3%A1lov%C3%A9))>
<https://www.lovcice.eu/historie-obce/d-1069>>
https://cs.wikipedia.org/wiki/Lu%C5%BEec_nad_Cidlinou>
https://cs.wikipedia.org/wiki/Chlumec_nad_Cidlinou>
<https://cs.wikipedia.org/wiki/Kratonohy>>

https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19631204_sacrosanctum-concilium_cs.html
https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651207_ad-gentes_cs.html
https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651028_optatam-totius_cs.html
https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651118_apostolicam-actuositatem_cs.html
https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651207_presbyterorum-ordinis_cs.html
https://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decree_19651028_christus-dominus_cs.html

